

Op weg naar bereikbare stedelijke vernieuwing!

Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV) als duurzaam middel van de stedelijke vernieuwing en bereikbaarheid.

door: Paul Lakenman

1 juli 2013

Afstudeerstudio: Urban regeneration, P5

Mentoren: P. Stouten, L. van den Burg en J. Westrik

Gecommitteerde: L. Meijers

INHOUD

Raamwerk (14 slides)

- integrale discipline, onderwerpen, centrale vraagstelling, doelstelling, stedelijke vernieuwing, locatie, HOV, compacte stad, netwerkstad, criteria onderwerpen en input ontwerp.

Masterplan (10 slides)

- HOV, stedelijke ontwikkeling, vervoersnetwerken, HOV lijn en ontwerp

Ontwerp (20 slides)

- locatie, analyse, concept, plattegrond, doorsnedes, uitleg, centrum, kade en hof.

Conclusie

RAAMWERK

RAAMWERK - INTEGRALE DISCIPLINE

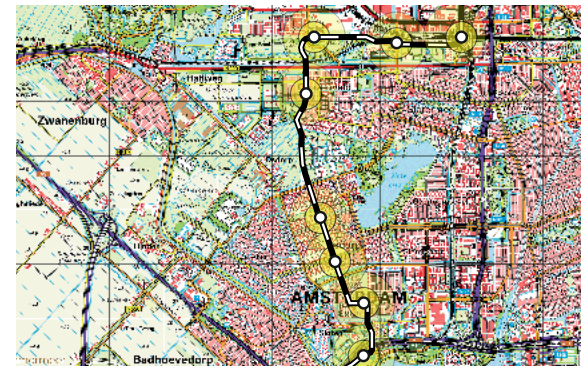
- Stedenbouw en volkshuisvesting (Dieleman en Musterd, 1999:8)

- Stedenbouw en wateropgave (Plan Amsterdam, 2008)

- Stedenbouw en infrastructuuropgave (Gemeente Amsterdam 2010:47)

Alle komen aanbod in mijn project.
Stedenbouw en infrastructuuropgave staan centraal.

RAAMWERK - ONDERWERPEN

- Stedelijke vernieuwing
- Amsterdam Nieuw West (locatie ontwerp)
- Hoogwaardig openbaar vervoer (HOV)
- Compacte stad model en netwerkstad

RAAMWERK - CENTRALE VRAAGSTELLING

- Welke criteria stellen de concepten van de compacte stad en de netwerkstad aan mobiliteit/OV en bereikbaarheid?
- Deze criteria zullen dirigerend zijn voor de implementering in een casus waarin de opgave voor een HOV-lijn een bijdrage moet leveren aan de stedelijke vernieuwing.
- Wat zijn de criteria van de stedelijke vernieuwing van de locatie?
- Wat zijn de criteria vanuit HOV?

RAAMWERK - DOELSTELLING

Het project heeft 3 doelen:

- Een masterplan
- Een HOV-lijn
- Een stedenbouwkundig ontwerp

RAAMWERK - STEDELIJKE VERNIEUWING

Stedelijke vernieuwingswet:

in stedelijke gebied gerichte inspanningen die strekken tot:

verbetering/ bevordering/versterking/verhoging

- leefbaarheid en veiligheid
- duurzame ontwikkeling
- woon -en milieukwaliteit
- economisch draagvlak
- sociale samenhang
- **de bereikbaarheid**
- een verhoging van de kwaliteit van de openbare ruimte

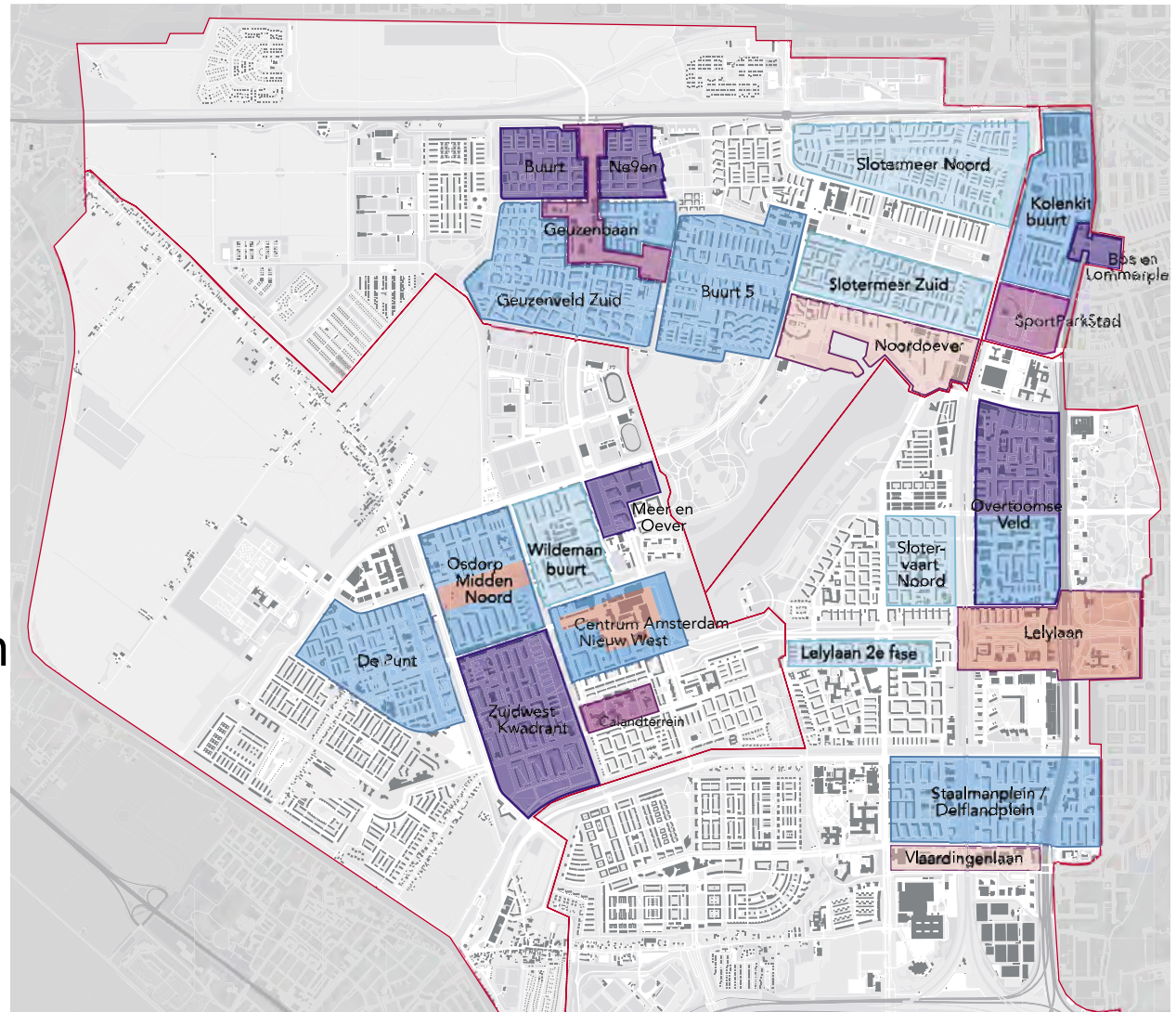
Wet van 15 november 2000, doel: stedelijke vernieuwing promoten
(Overheid, 2009)

RAAMWERK - LOCATIE

(BureauParkstad, 2007)

AMSTERDAM NIEUW WEST

- Onderdeel AUP 1935
- Grote stedelijke vernieuwingsopgave.
- Opgave voor een HOV-lijn
- Stedelijke vernieuwingsgebieden
- De stedelijke vernieuwing en compacte stad model

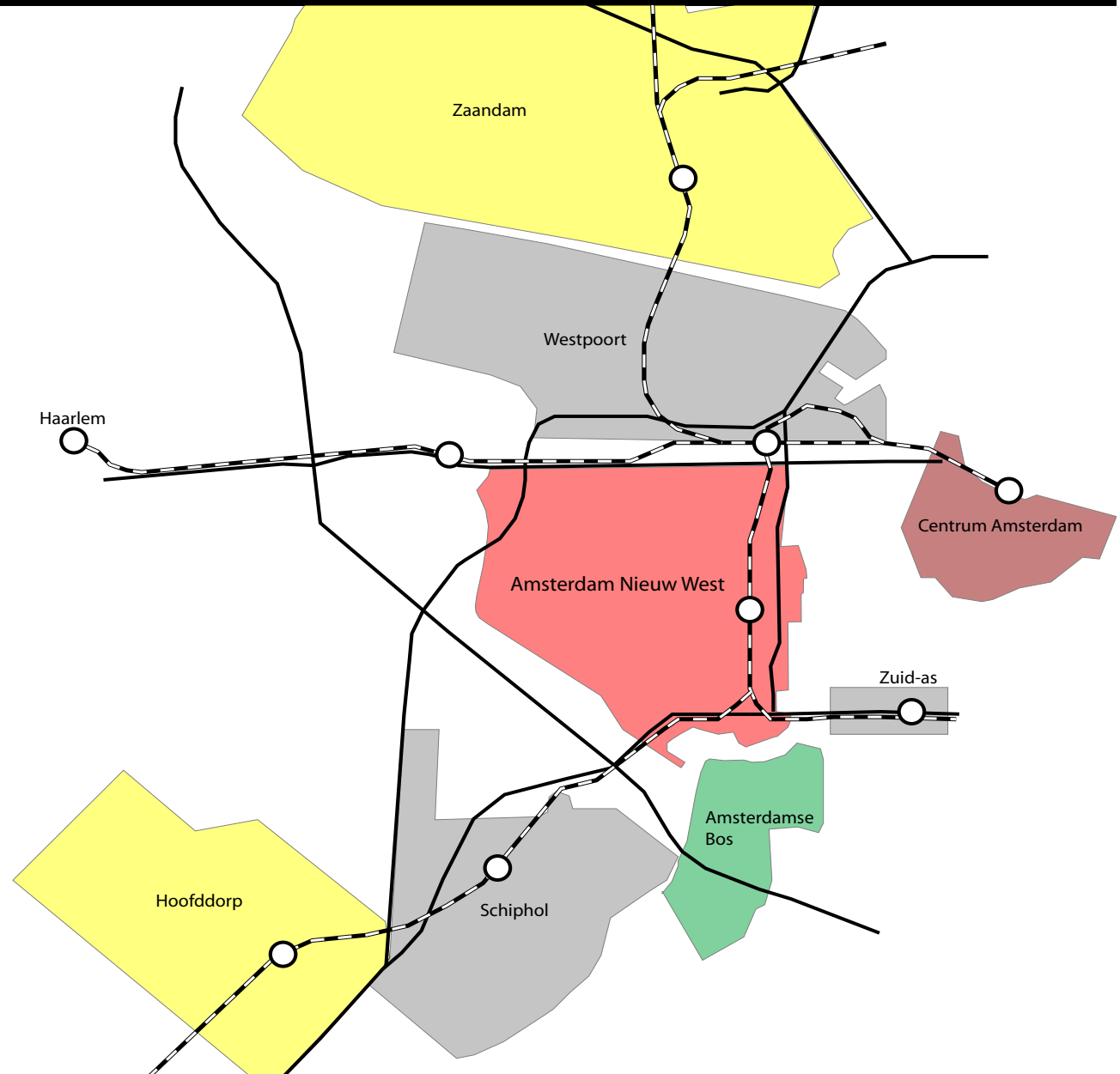
Bronnen: KEI, 2011, Bureau Parkstad 2004 en 2007 en (Van der Kooij, Bureau Parkstad, 2008)

RAAMWERK - LOCATIE

REGIONALE CONTEXT

- Amsterdam Nieuw West (135.000 inwoners)
- centrum Amsterdam (90.000 banen)
- de Zuid-as (30.000 banen)
- Westpoort Haven (20.000 banen)
- Schiphol airport (57.000 banen)
- Zaanstad (146.000 inwoners)
- Hoofddorp (73.000 inwoners)

Bronnen: O+S, gemeente Amsterdam, 2010 and wikipedia, 2011

RAAMWERK - STEDELIJKE VERNIEUWING

Doelen:

- Hogere dichtheden rond pleinen en lokale centra
- Verbeteren van de noord-zuid OV-verbinding in Amsterdam Nieuw West
- Verbeteren van de verbinding met de regio. (Zaandam, Schiphol en Hoofddorp)
- Het versterken van het centrum van Amsterdam Nieuw West.

RAAMWERK - HOV

Criteria:

- Dichtheid
- Mix van functie,
- Kwaliteit van het voortransport
- Langzaam verkeerplan
- Kwaliteit van de omgeving van een halte
- Korte reistijd en directheid van de lijn

RAAMWERK - COMPACTE STAD

Criteria:

- Afstand en scheiding,
- Vervoer en versnippering,
- Dichtheid en variatie,
- Centrum en functies,
- Identiteit en samenlevingsopbouw
- Stimuleren van stedelijke ontwikkeling op ov-knooppunten.

RAAMWERK - NETWERKSTAD

Criteria

- spaces of flows (verbindingen - in dit project HOV verbindingen)
- nodes (bestemmingen)
- hubs van verkeer (knooppunten)

RAAMWERK - INPUT ONTWERP

Input masterplan en HOV-lijn:

- Stedelijke vernieuwing Amsterdam Nieuw West
- HOV
- Compacte stad en netwerkstad

Input ontwerp lokale schaal

- Stedelijke vernieuwing Amsterdam Nieuw West
- HOV (lijn)
- Modernisme (locatie kenmerk)

MASTERPLAN

MASTERPLAN - HOV

HOV is geen doel maar een duurzaammiddel

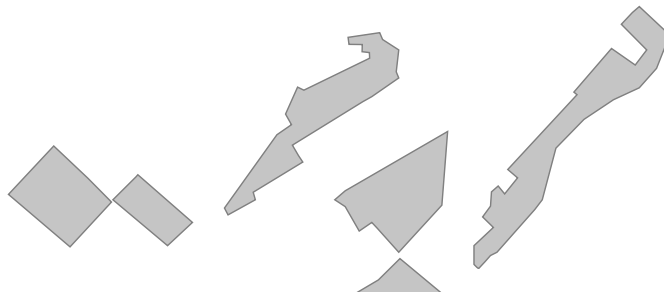
- Ruimtelijke ordening / stedelijke ontwikkeling (wisselwerking)
- Netwerkontwikkeling (ontbrekende regionale systeemlaag/verandering netwerk)
- Leefbaarheid (belevingskwaliteit)
- Ruimtelijke inrichting (vergroting stedelijke kwaliteit/imago gebied)
- Economische functie (het opwaarderen van deprived gebieden)
- Congestieproblematiek

MASTERPLAN - STEDELIJKE ONTWIKKELING

- Gebieden waar stedelijke vernieuwing heeft plaatsgevonden
- Gebieden waar stedelijke vernieuwing gaat plaats vinden. Of waar nu stedelijke vernieuwing plaatvindt
- Werkgebieden
- Winkelcentra
- Onderwijs
- Ziekenhuis
- recreatie
- Theater de Meervaart
- Centraal Bureau Rijvaardigheid
- begraafplaats Westgaarde

Stedelijke vernieuwing en bestemmingen

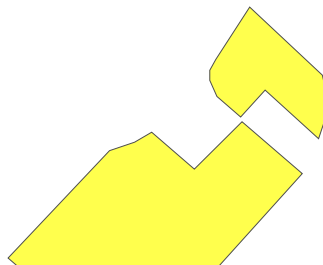

MASTERPLAN - STEDELIJKE ONTWIKKELING

- Locaties met een hoge dichtheid of waar een hoge dichtheid is gepland
- Locaties waar stedelijke ontwikkeling kan plaatsvinden
- Groengebieden (hier kan geen stedelijke ontwikkeling plaatsvinden)
- de Sloterplas en het Nieuwe Meer

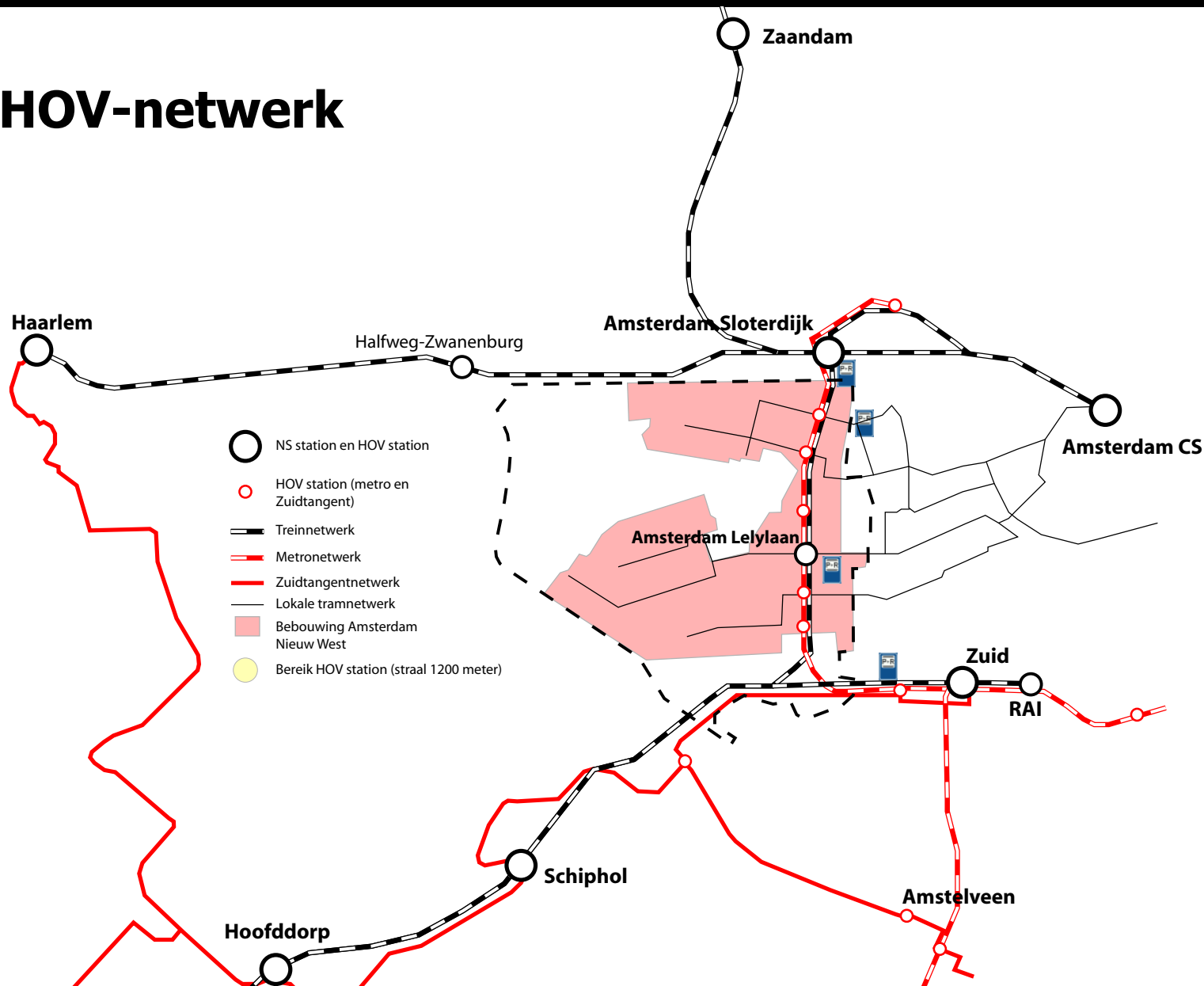

Dichtheid en stedelijke ontwikkeling

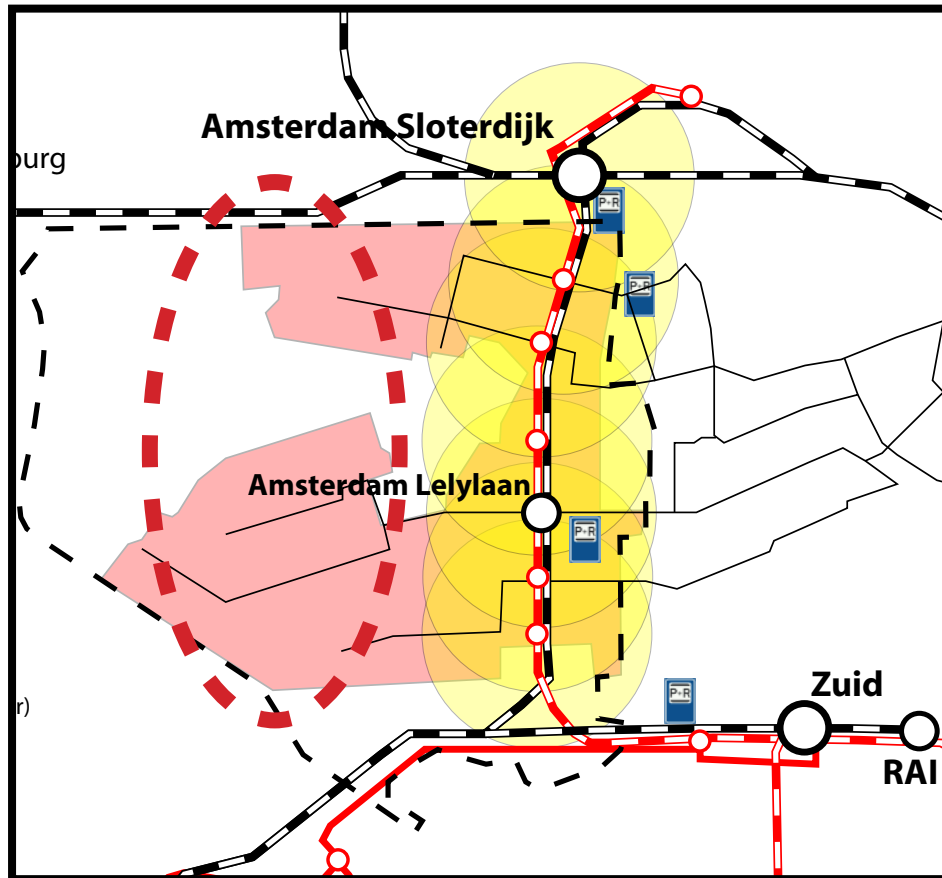

MASTERPLAN - VERVOERSNETWERKEN

Huidig HOV-netwerk

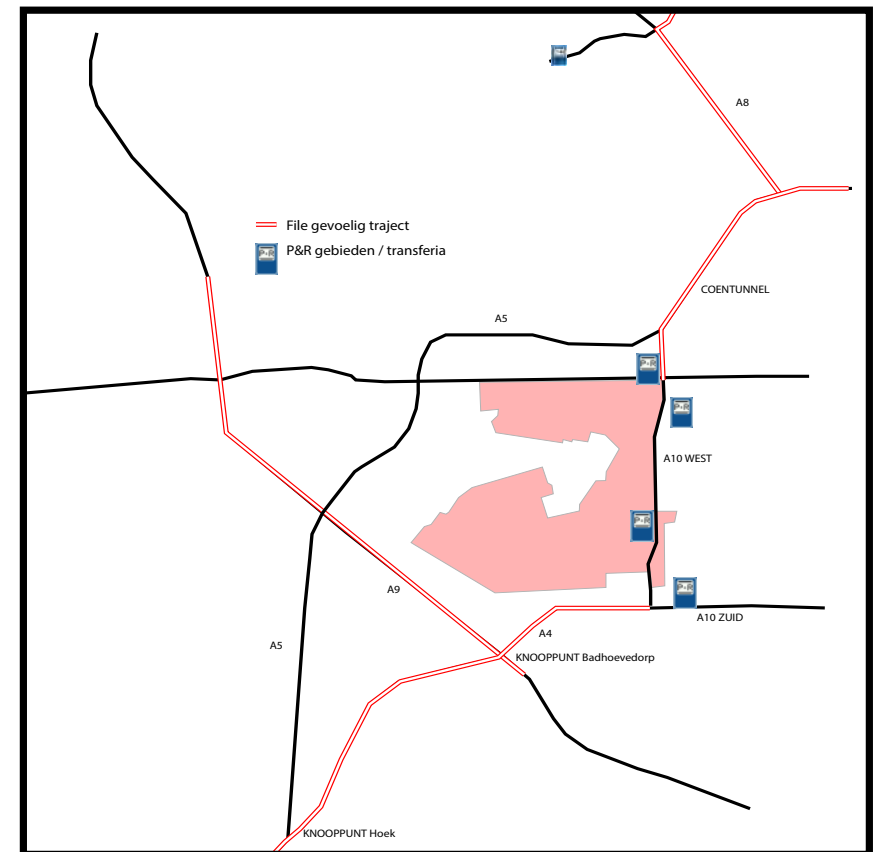

MASTERPLAN - VERVOERSNETWERKEN

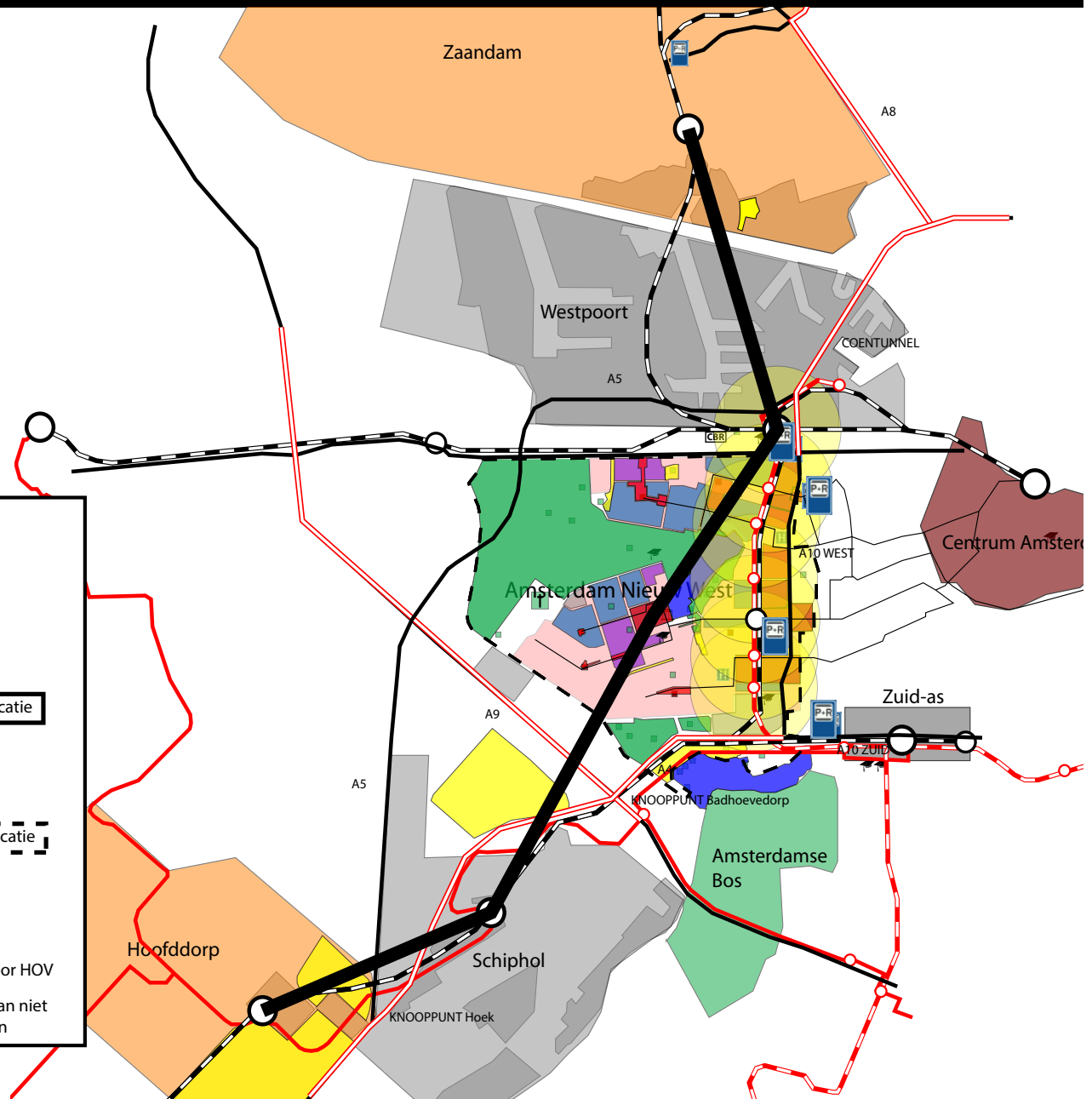
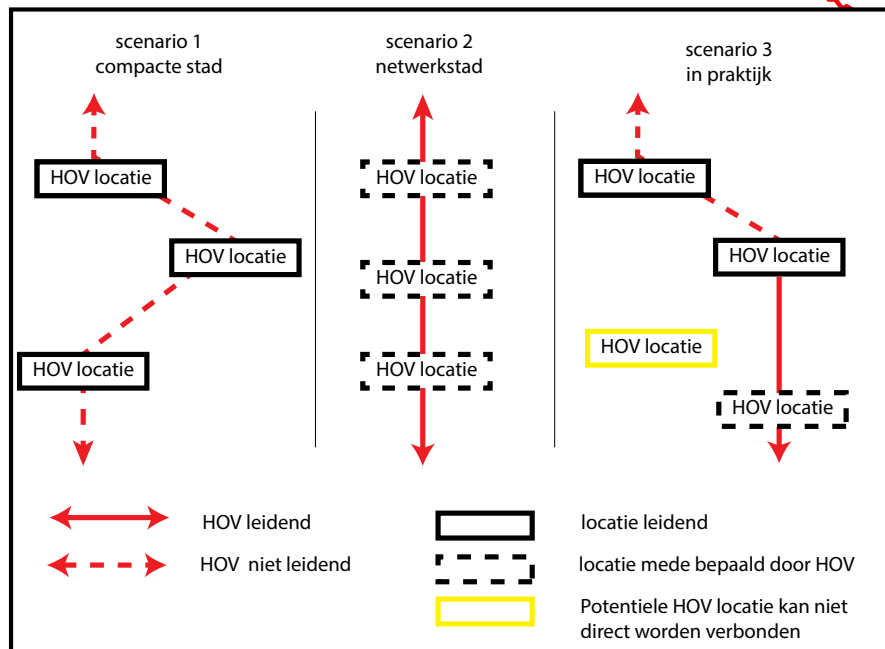
Congestieproblematiek

Geen dekking van een HOV lijn in de westrand van Amsterdam Nieuw West.

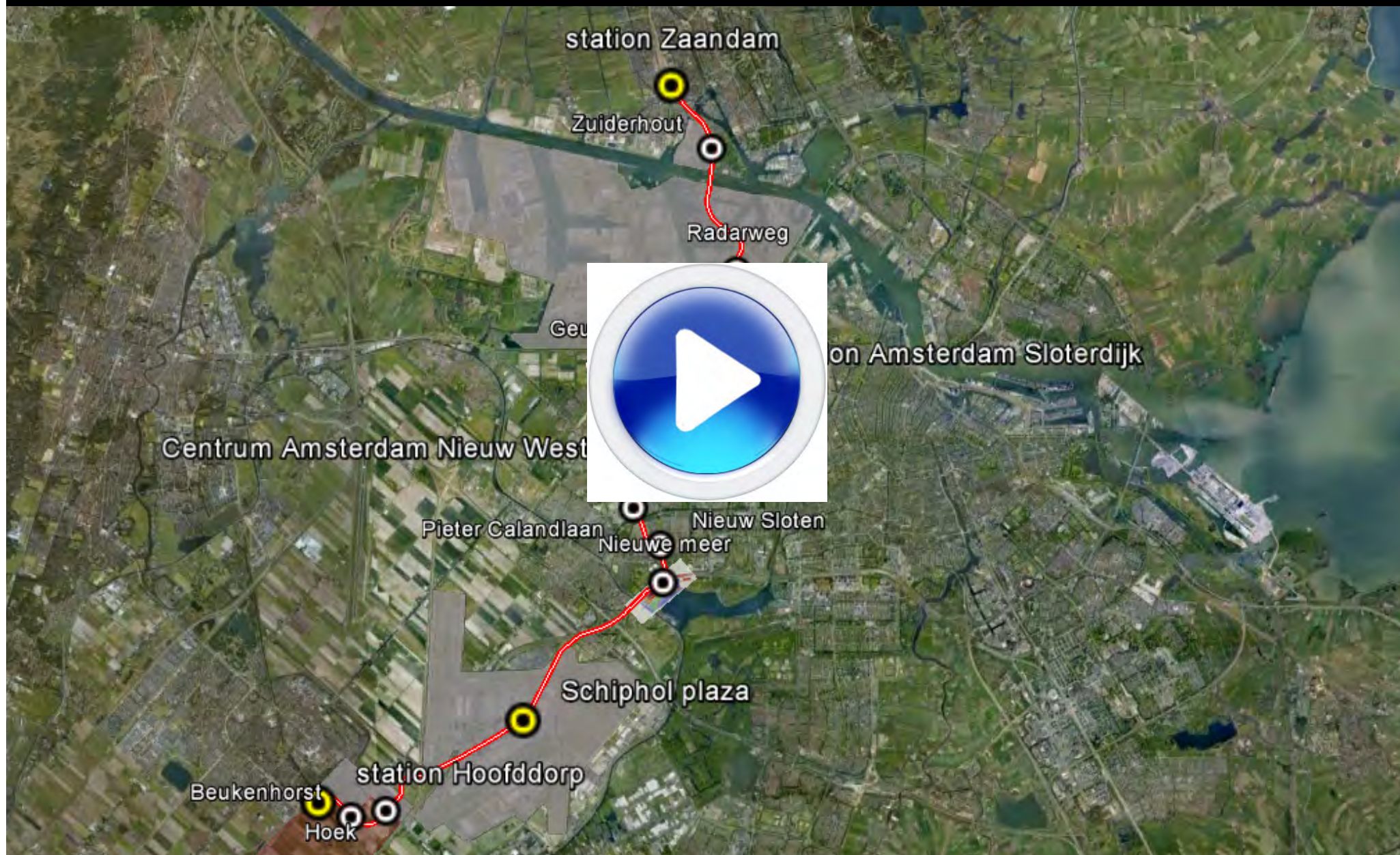

MASTERPLAN - HOV LIJN

- De analyses vormen de basis.
- De zwarte lijn vormt is de basis.
- Scenario 3.

MASTERPLAN - OVERZICHT HOV LIJN - VIDEO

MASTERPLAN - HOV LIJN ABSTRACT

Lijn rood: De Nieuw West lijn - Zaandam CS - Hoofddorp

- 15 haltes
- 26 kilometer
- 1,70 kilometer/halte
- 11 kilometer tunnel, waarvan 5,4 al bestaand (0,8+0,5+4,3+5,4)
- verwachte reistijd ongeveer 47 minuten (gem. 32,5 km/h)
- huidige reistijd NS 25-30 minuten
- huidige reistijd auto (zonder files) 25 minuten

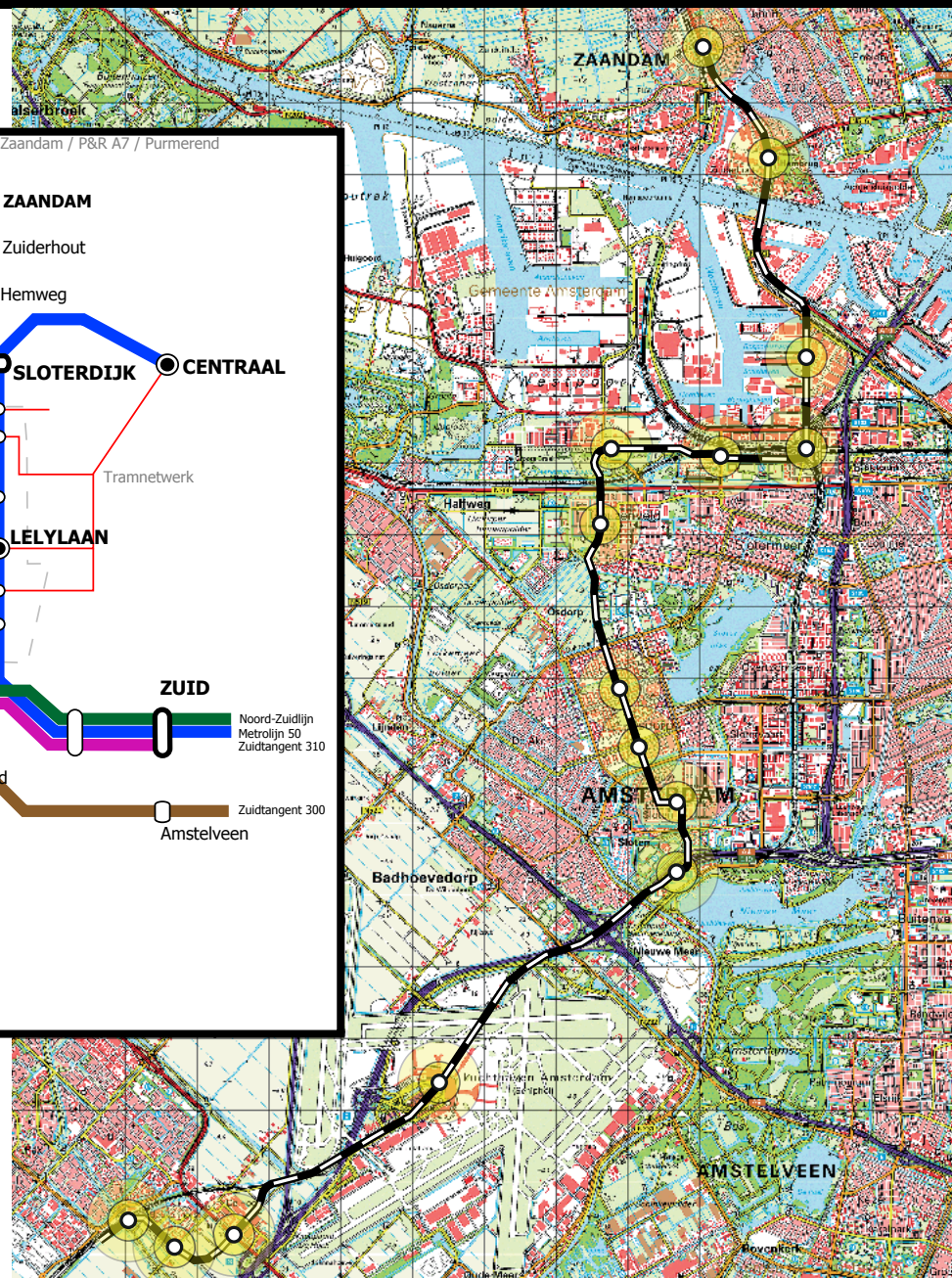
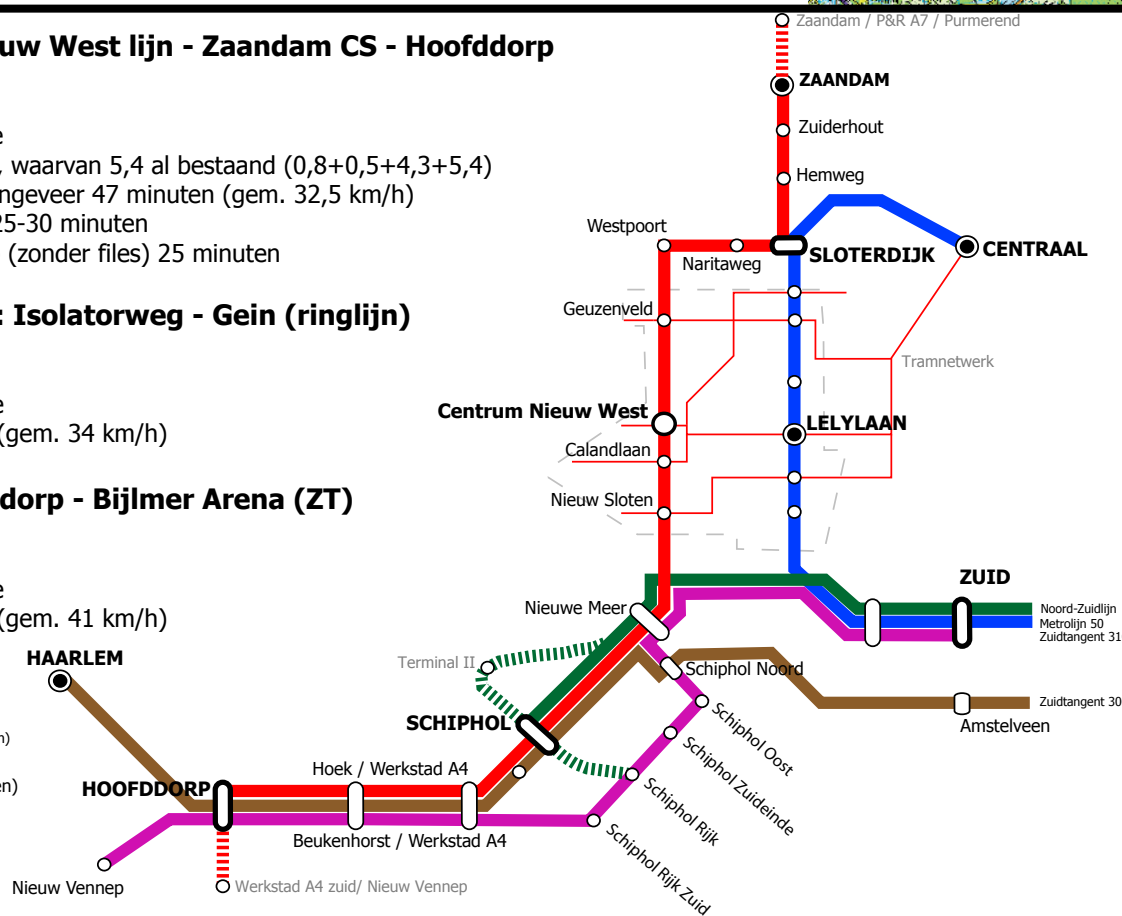
Lijn blauw (oud): Isolatorweg - Gein (ringlijn)

- 20 haltes
- 20 kilometer
- 1,00 kilometer/halte
- 35 minuten reistijd (gem. 34 km/h)

Lijn bruin: Hoofddorp - Bijlmer Arena (ZT)

- 12 haltes
- 24 kilometer
- 2,00 kilometer/halte
- 35 minuten reistijd (gem. 41 km/h)

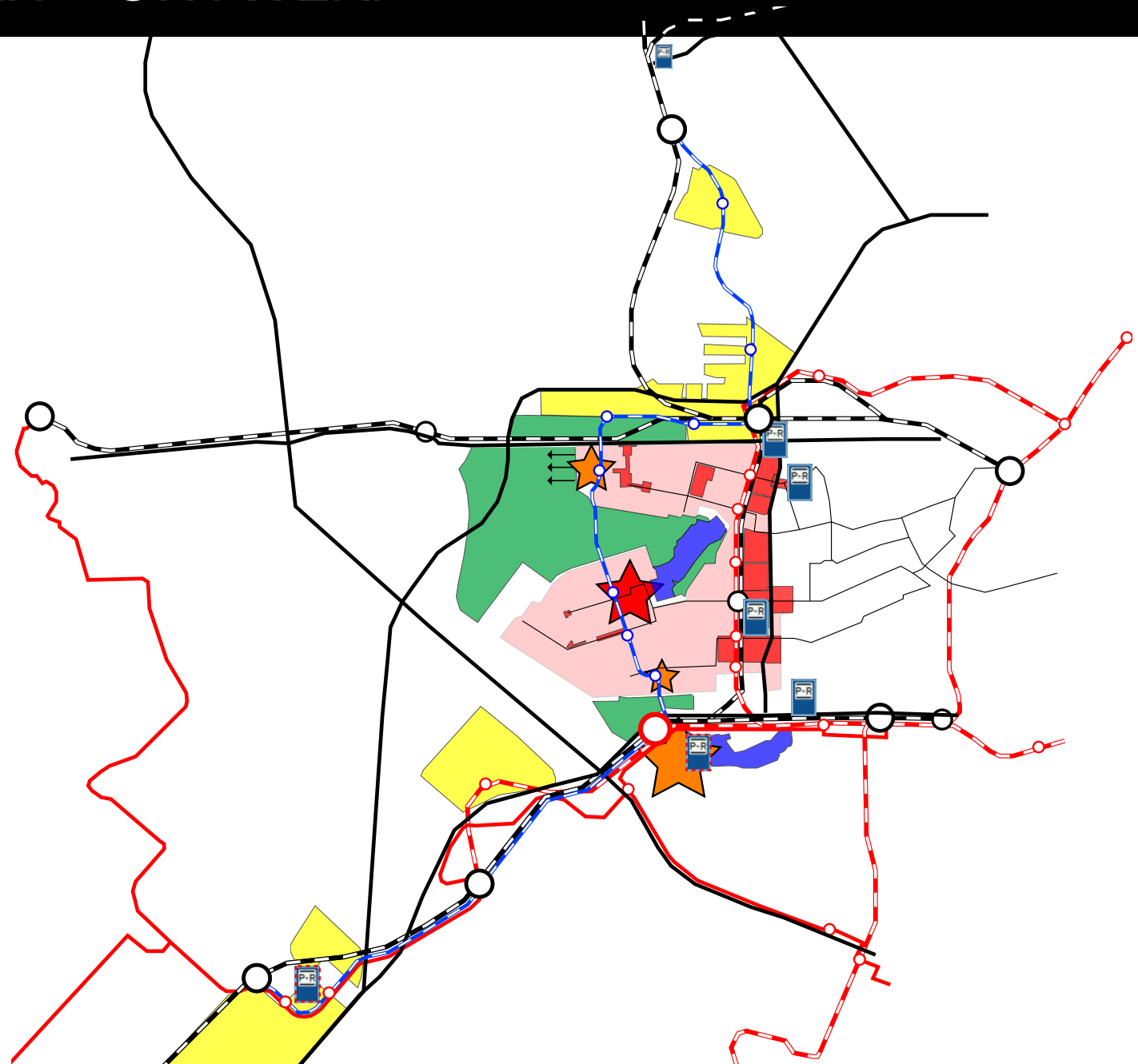
- NS halte (meerdere HOV lijnen)
- HOV halte (meerdere lijnen)
- HOV halte (enkele lijnen)

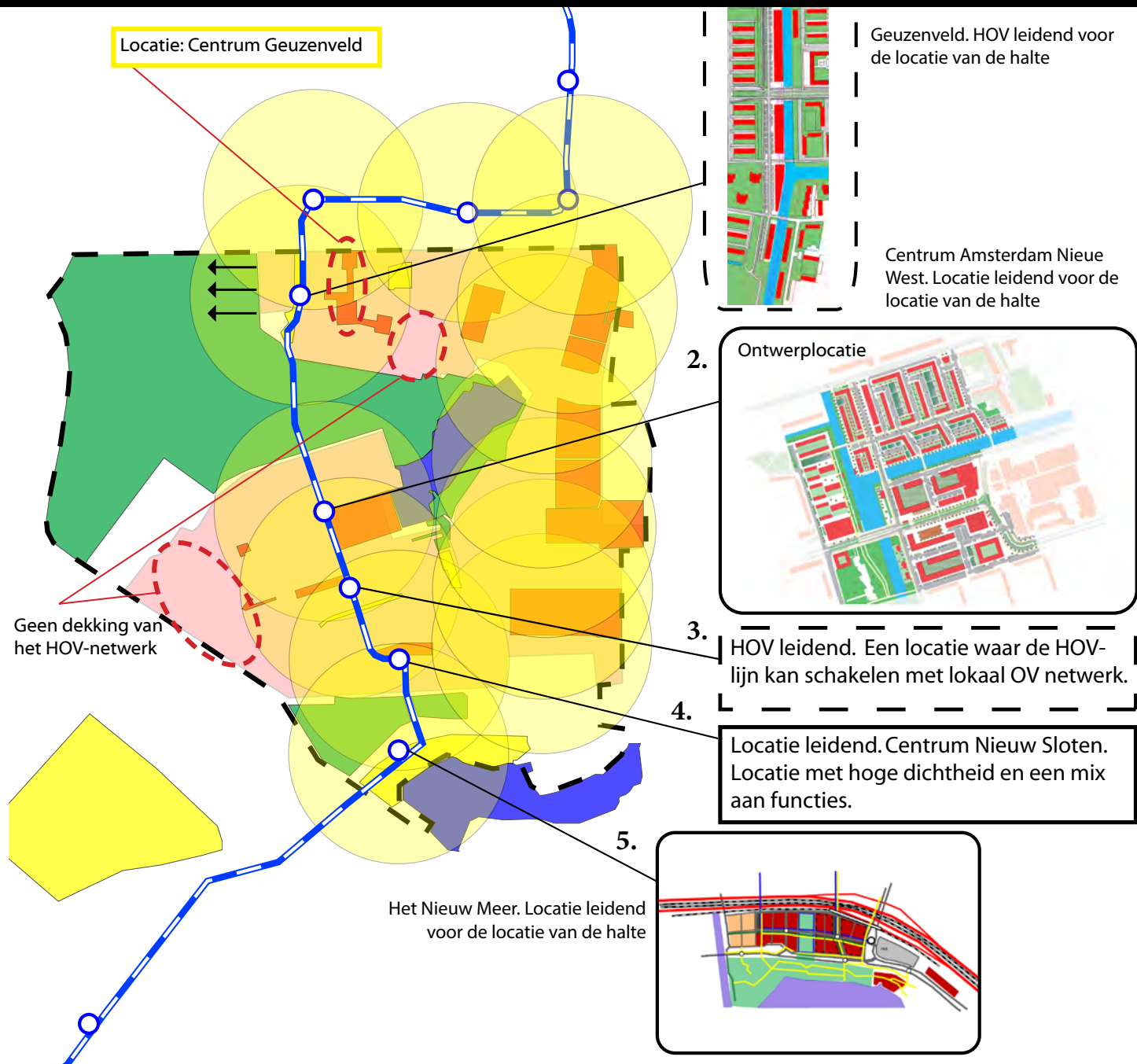
MASTERPLAN - ONTWERP

Legenda

- Locaties met een hoge dichtheid en een mix van functies
- Locaties waar (verdere) ontwikkeling kan plaatsvinden richting een gedifferentieerd werkgebied (mix van bedrijven en industrie)
- Groengebieden (hier vindt geen stedelijke ontwikkeling plaats)
- de Sloterplas en het Nieuwe Meer
- Bebouwing Amsterdam Nieuw West
- Centrum Amsterdam Nieuw West. Deze locatie moet zich ontwikkelen tot een centrum in de regio.
- Locaties aan de nieuwe HOV-lijn met een hoge dichtheid en een mix van functies. De locaties moeten zich ontwikkelen tot woon, werk en recreatiegebieden
- Uitbreiding van het stedelijk weefsel mogelijk vanuit HOV (dekking).
- NS station en HOV station
- HOV station (Alle HOV-lijnen)
- Station Westtangent
- Treinnetwerk
- Westtangent
- Metronetwerk
- Zuidtangentnetwerk
- Lokale tramnetwerk
- wegennetwerk
- P&R gebieden / transferia
- Nieuwe P&R gebieden/ transferia

MASTERPLAN - ONTWERP

ONTWERP

ONTWERP - LOCATIE

Centrum van Amsterdam
Nieuw West.

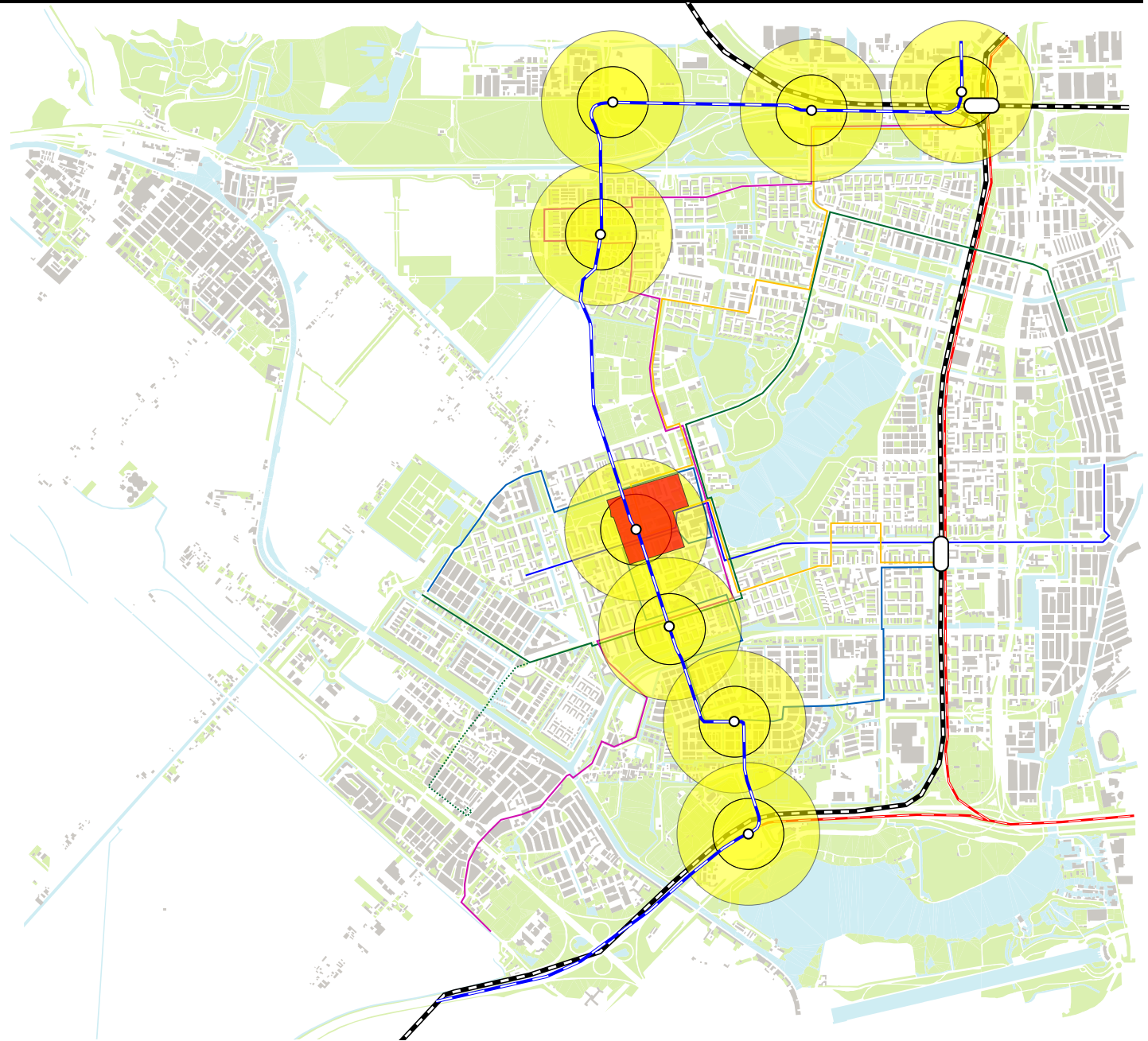
Doel:
Acteren op regionale
schaal

Middel:

- HOV lijn

extra functies:

- Bioscoop
- Hotel
- Congresfaciliteiten
- Commerciele ruimte

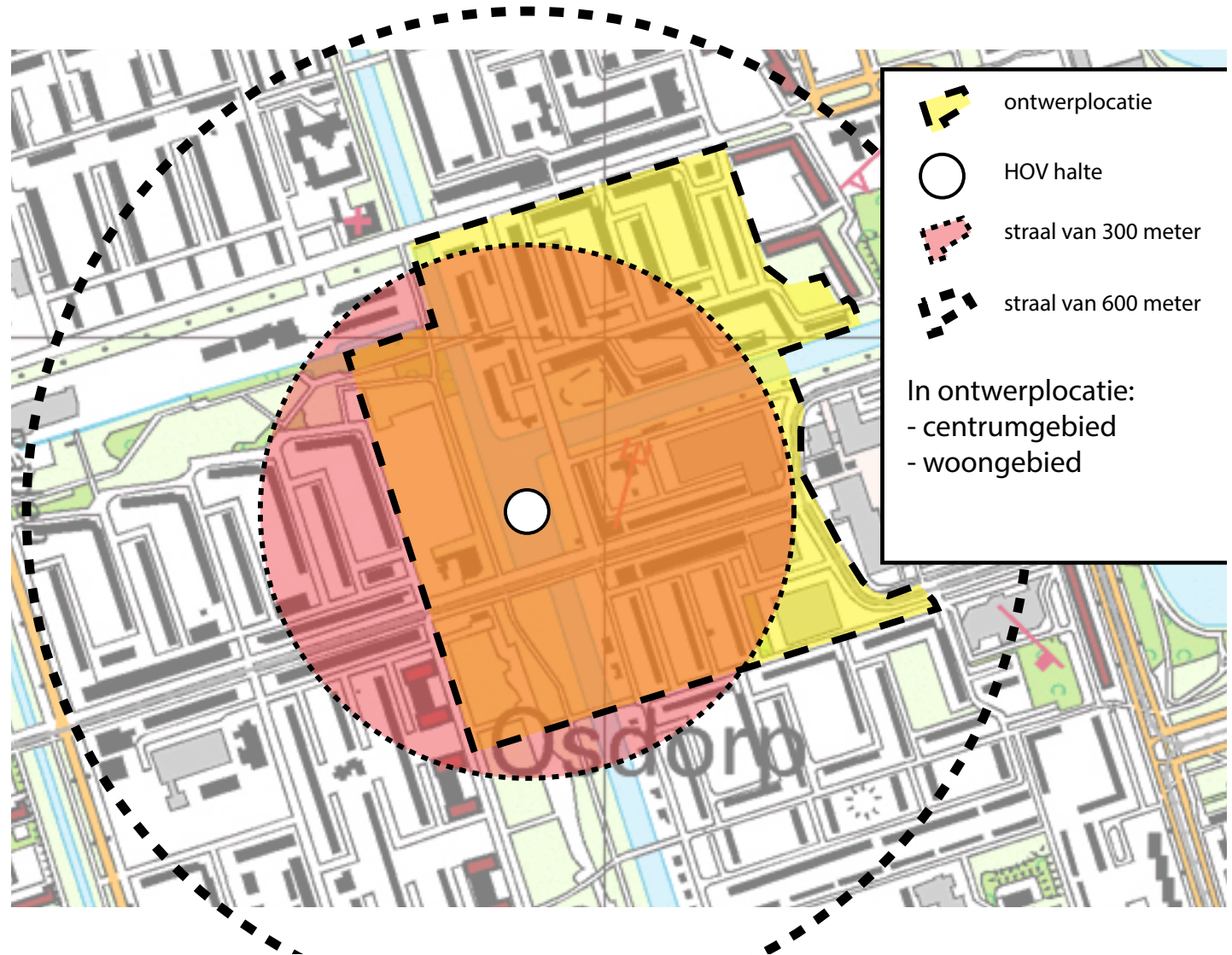

ONTWERP - LOCATIE

Lokale schaal

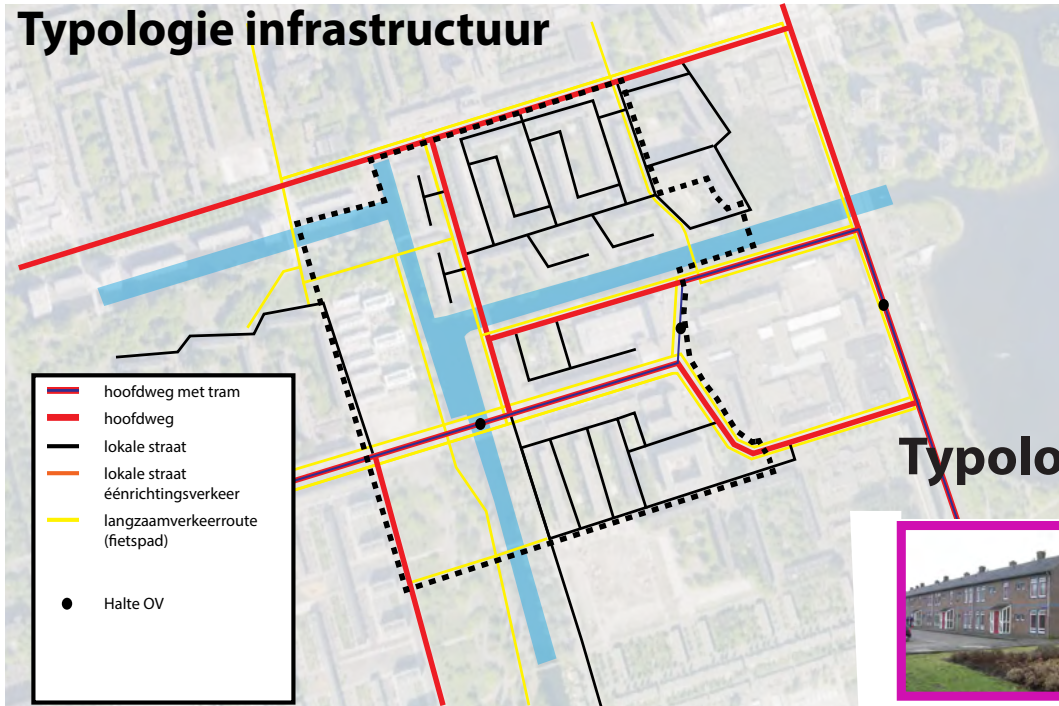
Ontwerpllocatie ligt gedeeltelijk binnen een straal van 300 meter van de HOV halte.

- centrumgebied
- woongebied

ONTWERP - ANALYSE

Typologie infrastructuur

- veel kleine woningen
- woningaanbod is eenzijdig

Typologie bebouwing

Duplexwoningen

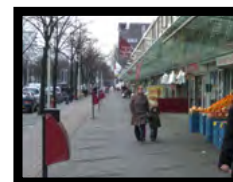
portiekwoningen

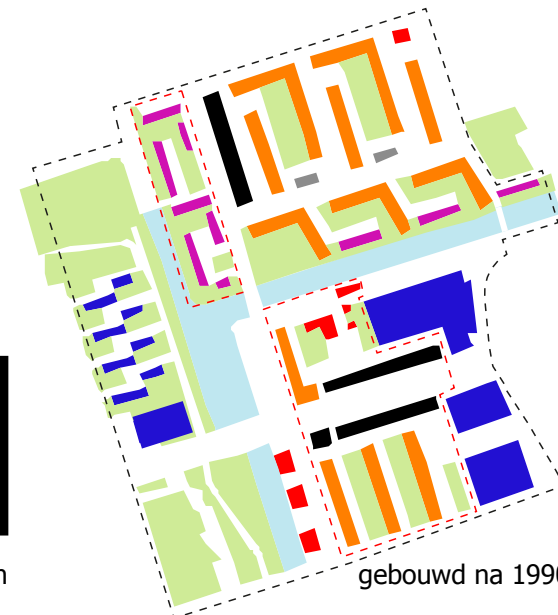
stempel

stempels

voorzieningen met woningen er boven

gebouwd na 1990

- huidige bebouwing kan nieuw programma niet opnemen
- hoofdweg dwars door het centrum.

ONTWERP - ANALYSE

Groen en blauwstructuur

Twee soorten groen:

- openbaar
- prive groen

Een verdere structuur ontbreekt.

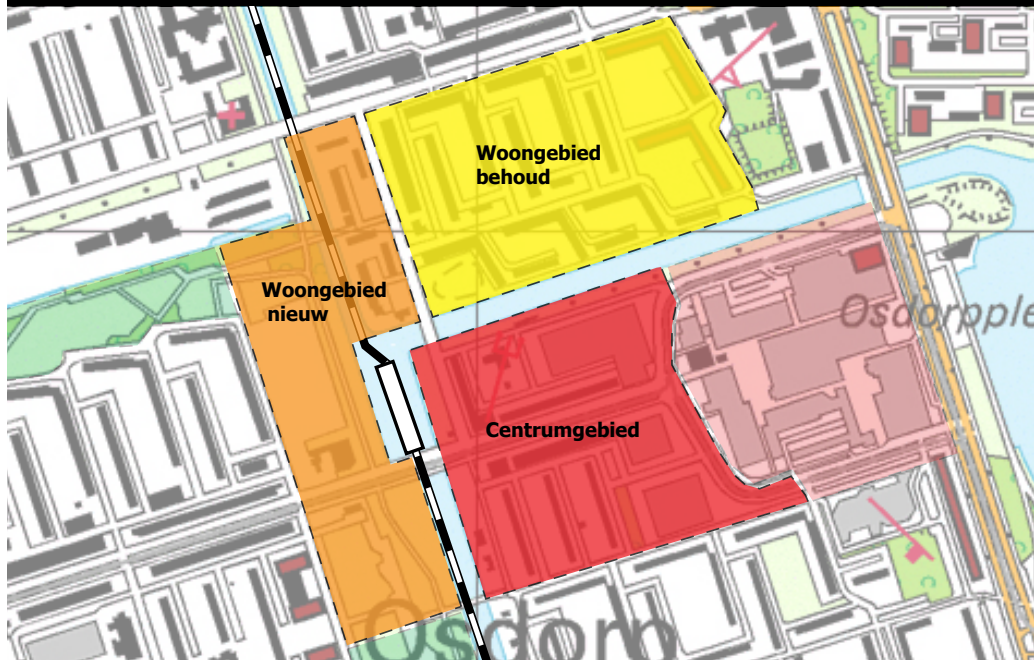
Kritiek op modernisme geldt als input op het lokale ontwerp.

- Groen
- Stempels
- Woningvoorraad
- Identiteit

Overig als input:

- Hoofdweg door centrum (HOV)
- Langzaam verkeerplan (HOV)
- Extra programma voor het centrumgebied (SV)

ONTWERP - CONCEPT

Woongebied behoud - concept:

- Het gebied is een voorbeeld van een typische wijk gebouwd in de naoorlogse periode (TU Delft, 2002:155)
- De stedelijke vernieuwing stagneert. De nieuwe woningen worden slecht verkocht. (Kei, 2010; Parool 2010)
- Het behoud van de woningen in de wijk betekent het behoud van woningen voor mensen met de laagste inkomens. (Lakenman, P. 2009)
- Het aandeel OV is groter bij huishoudens die minder verdienen en in grote en middelgrote steden. (Dieleman en Musterd, 1999:30)

Echter kleine fysieke ingrepen met behoud van de stedelijke structuur is toegestaan om het gebied leefbaarder te maken. Daarnaast wordt er gekozen voor renovatie, zoals voor veel andere stedelijke vernieuwingsgebieden in Amsterdam Nieuw West (Kei, 2010).

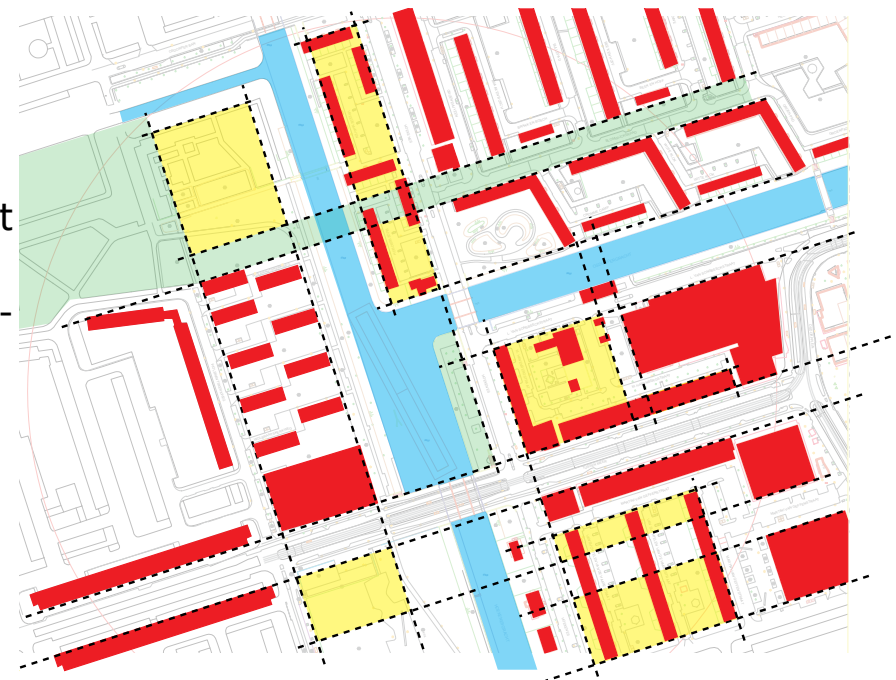
Centrumgebied - concept:

- In bebouwingstypologie een verwijzing naar modernisme
- functies en de bruikbaarheid van de openbare ruimte leidend zijn voor het ontwerp

Woongebied nieuw- concept:

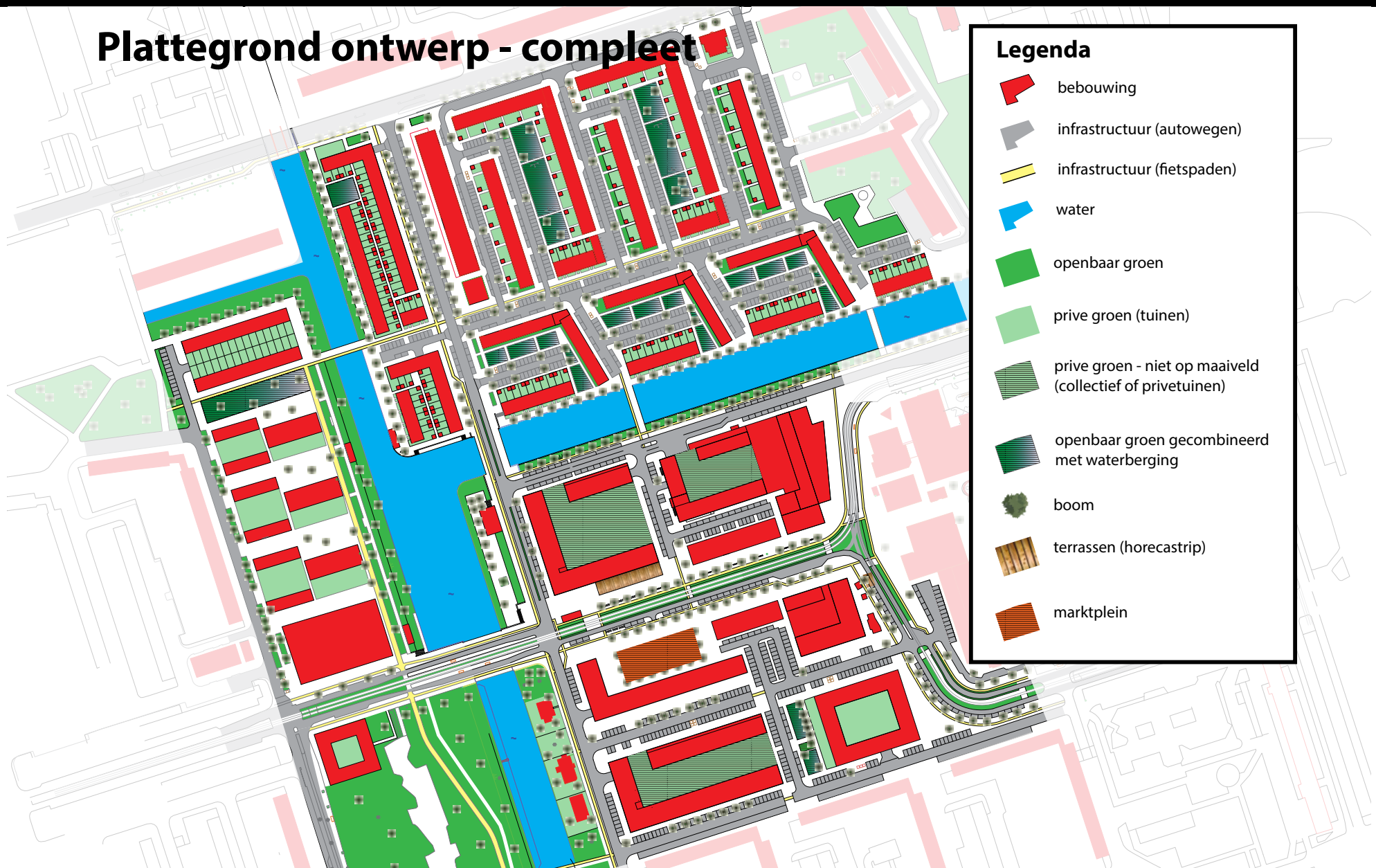
De nieuwbouw kan de volgende typologie aanhouden: een stempel, strookbouw en als los object in de openbare ruimte.

bouvvelden:

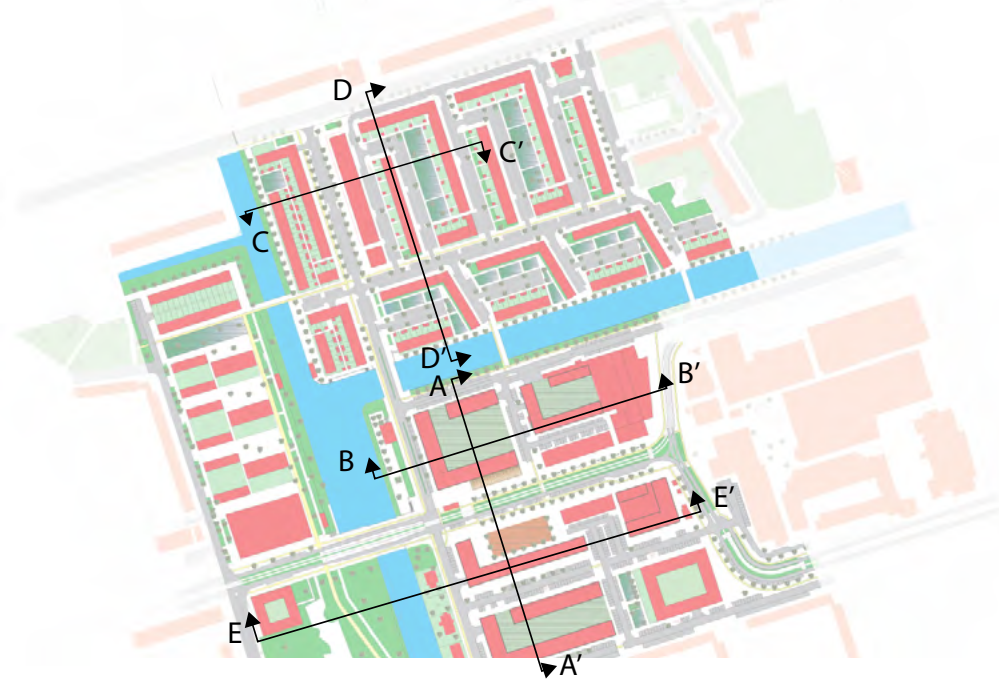
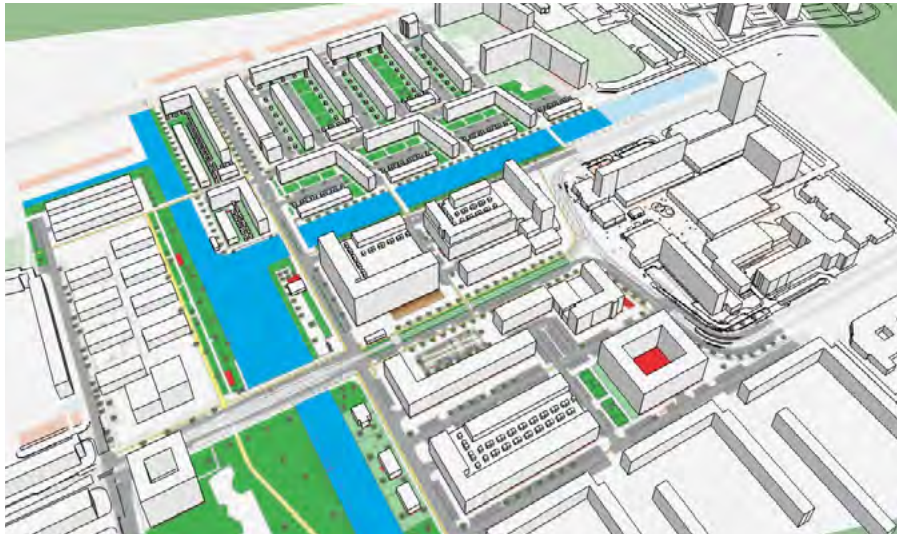

ONTWERP - PLATTEGROND

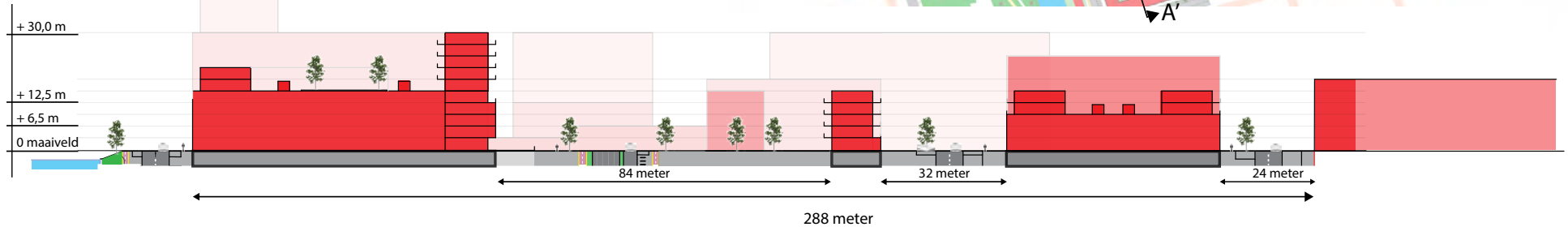
Plattegrond ontwerp - compleet

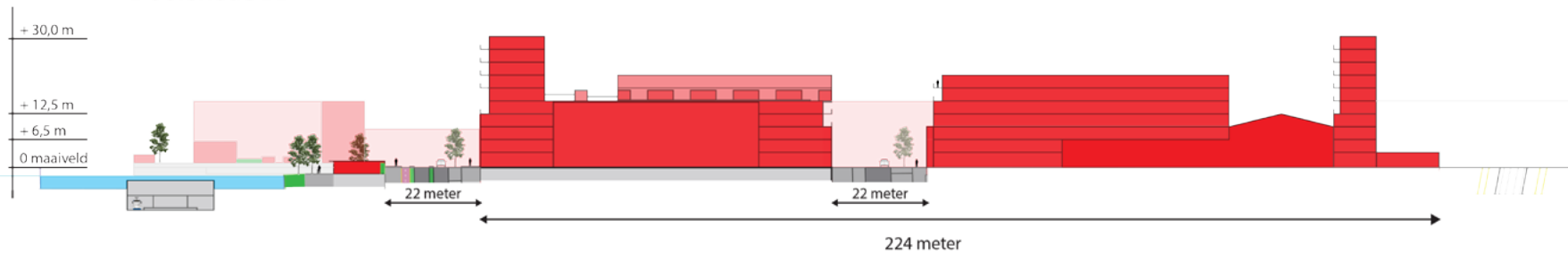
ONTWERP - DOORSNEDES

Doorsnede AA'

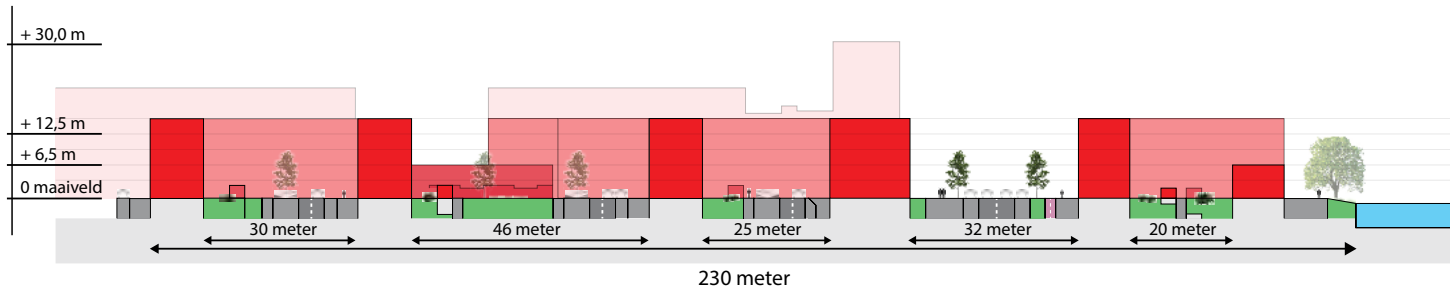

Doorsnede BB'

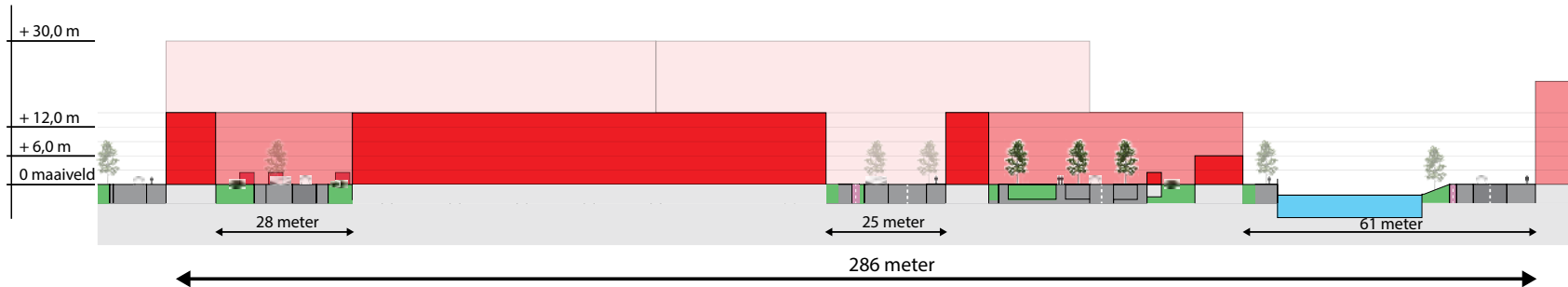

ONTWERP - DOORSNEDES

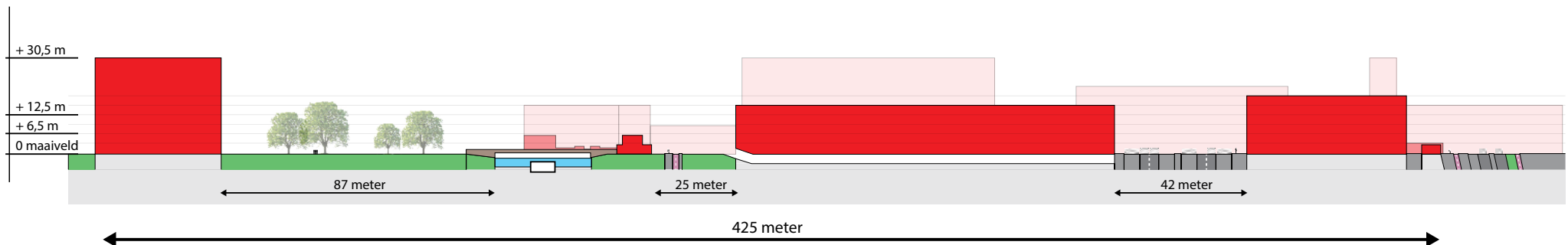
Doorsnede CC'

Doorsnede DD'

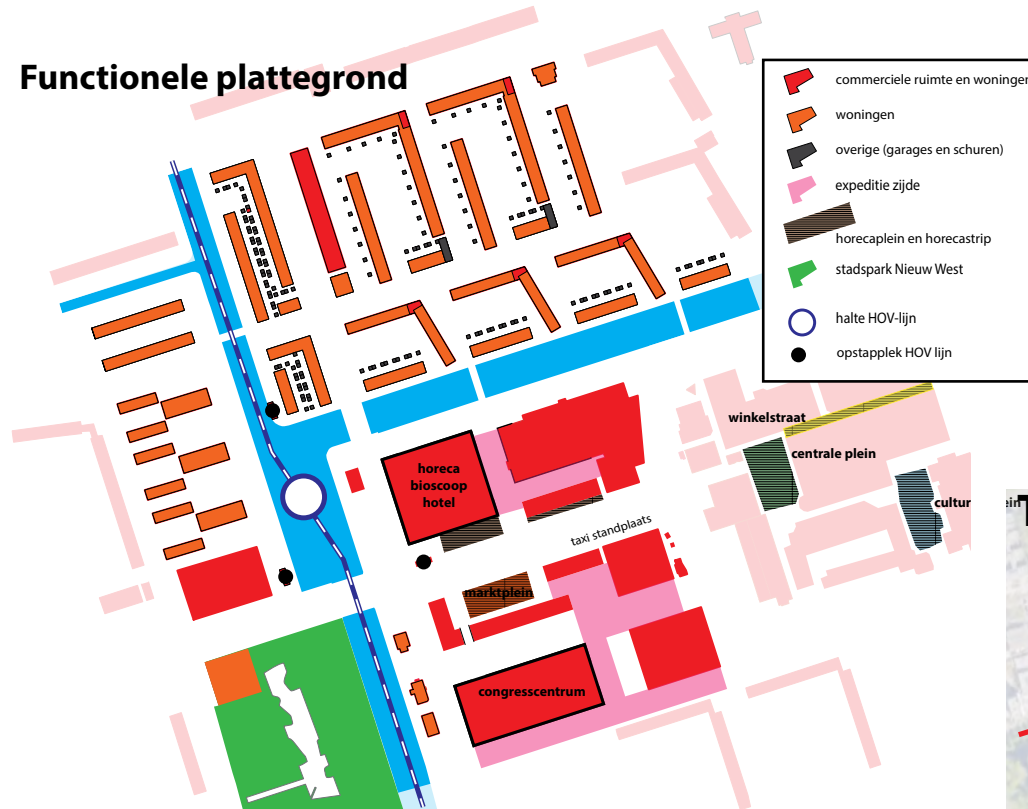

Doorsnede EE'

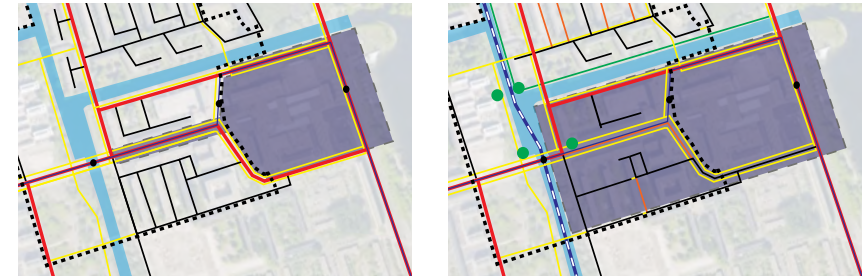
ONTWERP - UITLEG

Functionele plattegrond

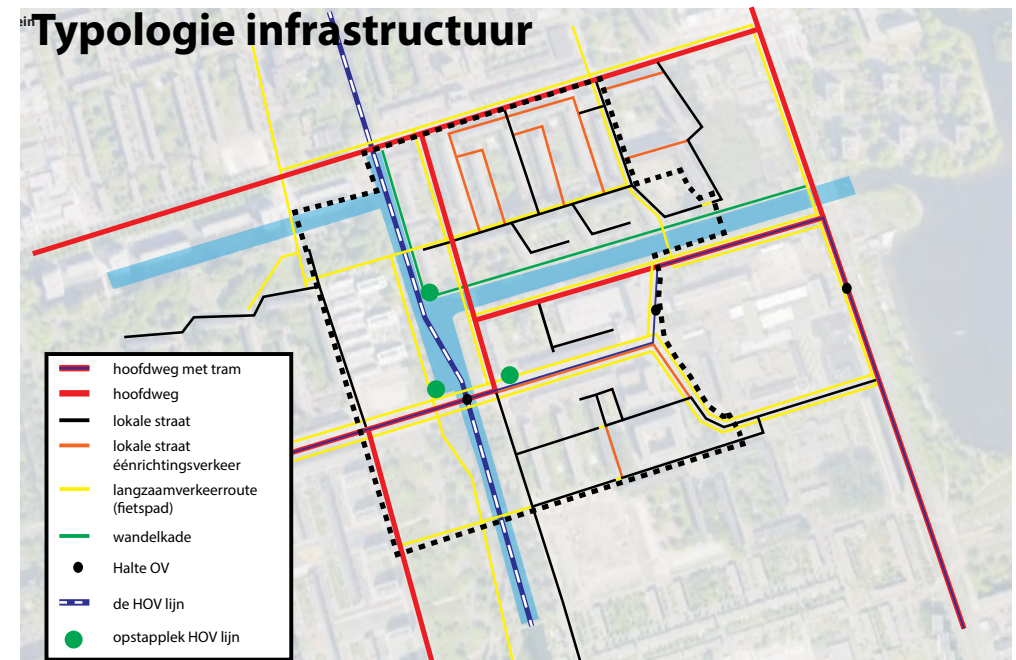

Met de halte van de HOV lijn, functies en openbare ruimte komt een verdere centrum ontwikkeling tot stand. Dit wordt bewerkstelligd door ruimtes zoals een winkelstraat, centraal plein, cultureel plein, horecastrip en marktplein en functies als een bioscoop, horeca, congresfaciliteit, theater en taxi standplaats.

HOV halte --> vergroten centrumgebied

Typologie infrastructuur

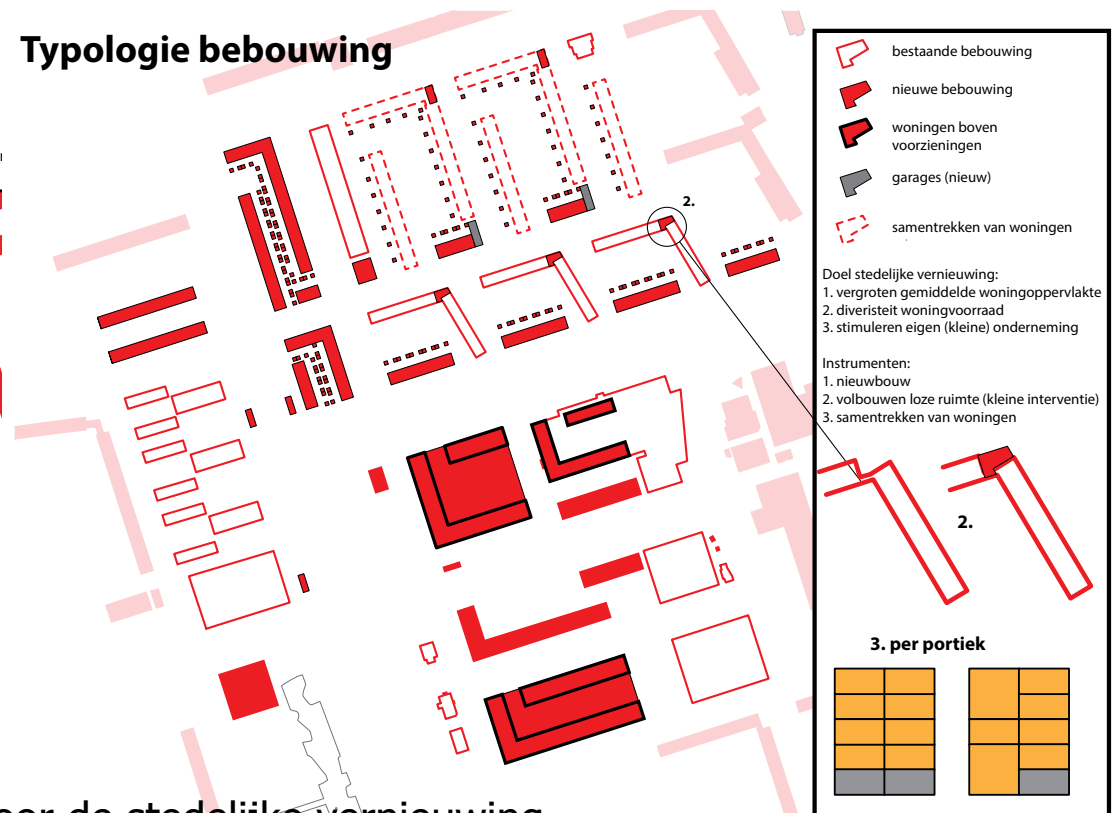

ONTWERP - UITLEG

Hoogte massa

Typologie bebouwing

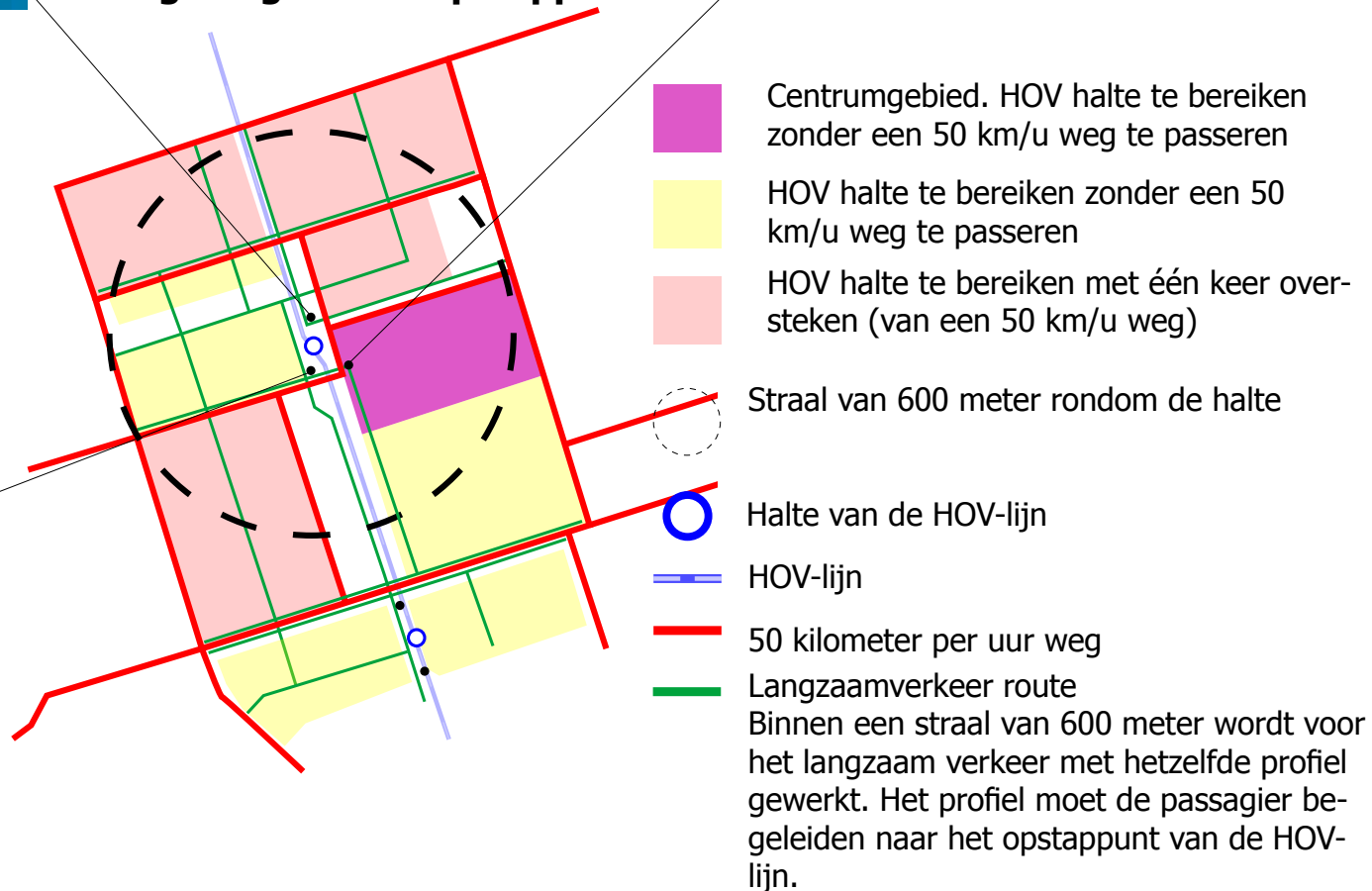
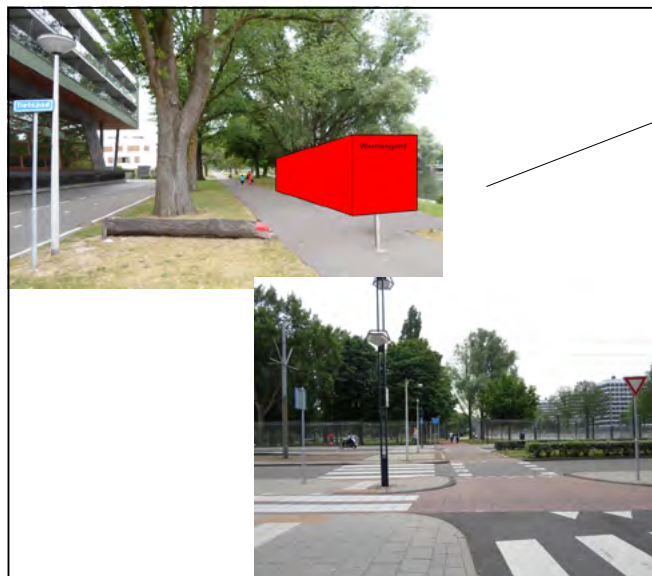
Voorbeeld van volbouwen loze ruimte.

ONTWERP LANGZAAM VERKEERPLAN

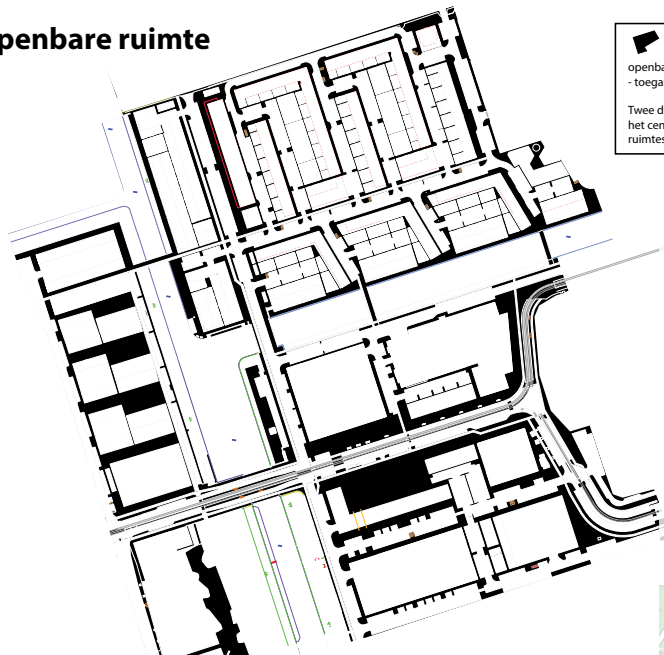

De omgeving van de opstappunten van de HOV-halte

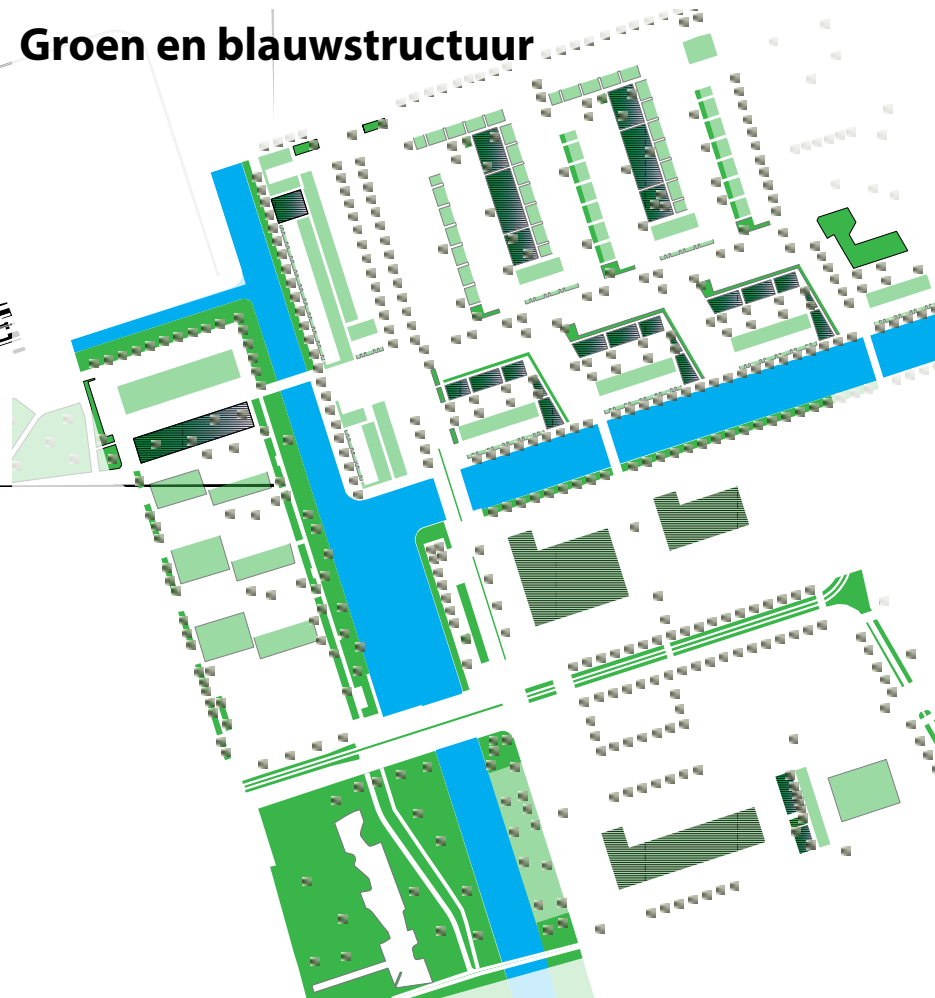

ONTWERP - UITLEG

Openbare ruimte

Groen en blauwstructuur

Voor het groen is het doel een duidelijke structuur aan te brengen.

- openbaar groen
- prive groen (tuinen)
→ identiteit toevoegen
- prive groen - niet op maaiveld (collectief of privetuinen)
- openbaar groen gecombineerd met waterberging

5 Categorieën (openbaar) groen:

1. Zichtgroen met gras, struiken (laag groen) als rand en bomen. Voor o.a. honden
2. Zichtgroen/tuinieren met veel bomen en planten. Deze mogen willekeurig geplaatst worden. Voor o.a. een bloementuin.
3. Recreatief groen. Veld met groene rand en speeltoestellen voor kleine kinderen. Alleen laag groen i.v.m. sociale veiligheid.
4. Recreatief groen. Grasveld met bomen langs de rand. Voor o.a. voetballen
5. Prive tuinen. Regel max. 50% verhard

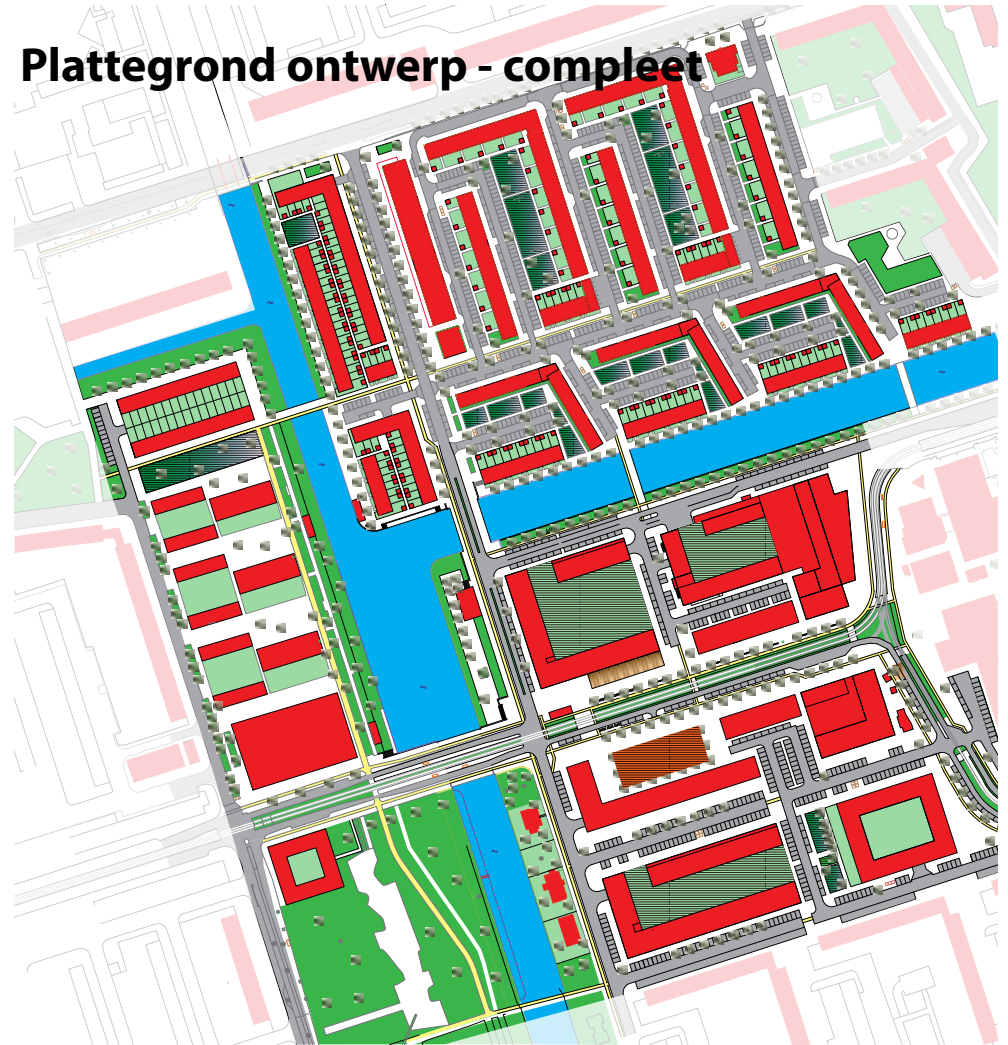
Functie bomen:
zichtgroen, structurerend, scheidend en isolerend

ONTWERP - CENTRUM - KADE - HOF

Plattegrond oud

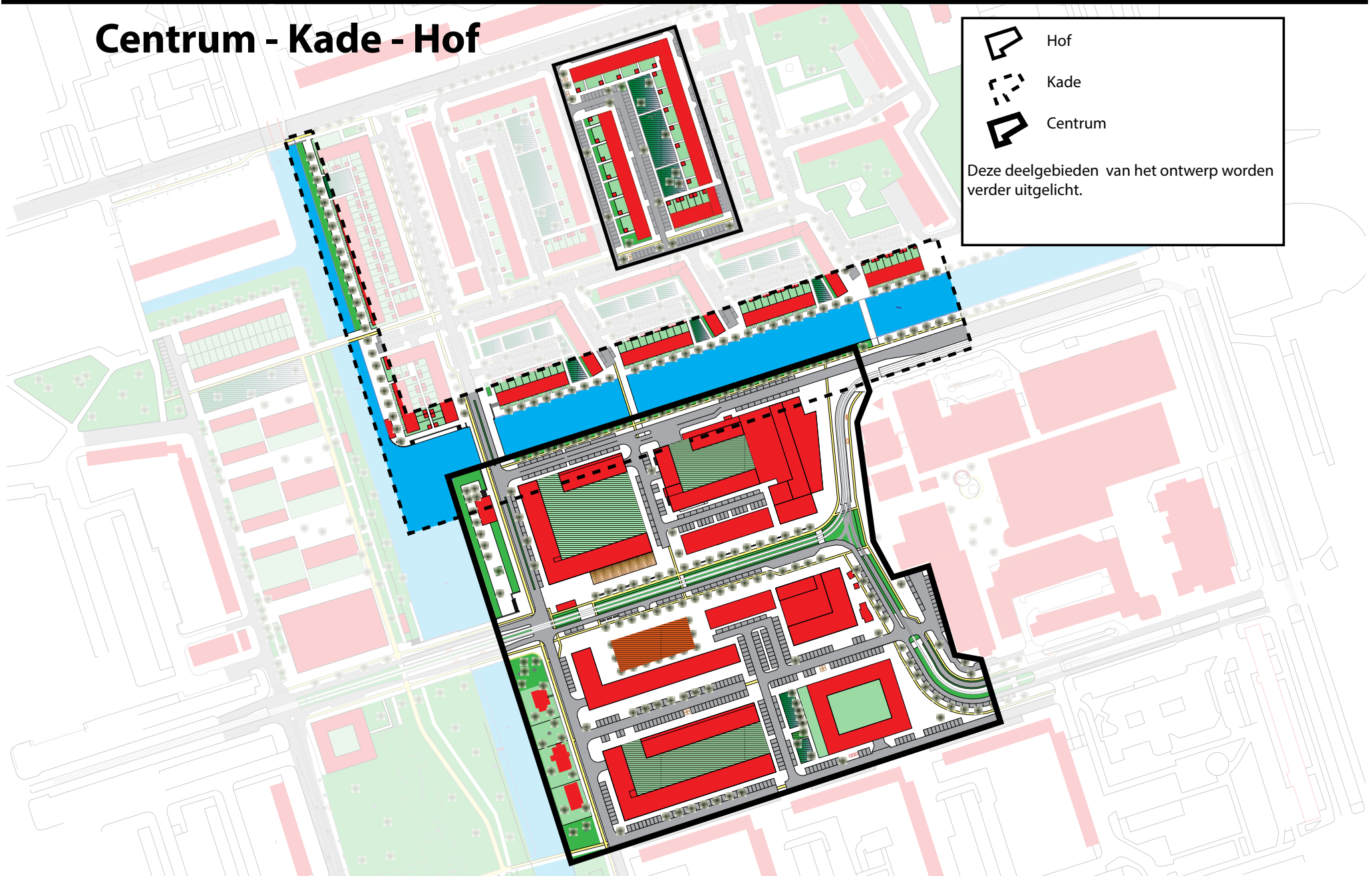
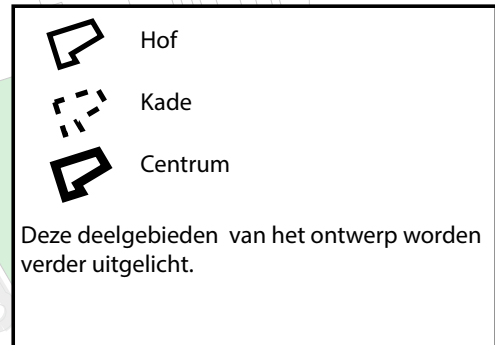
Plattegrond nieuw

Plattegrond ontwerp - compleet

ONTWERP - CENTRUM - KADE - HOF

Centrum - Kade - Hof

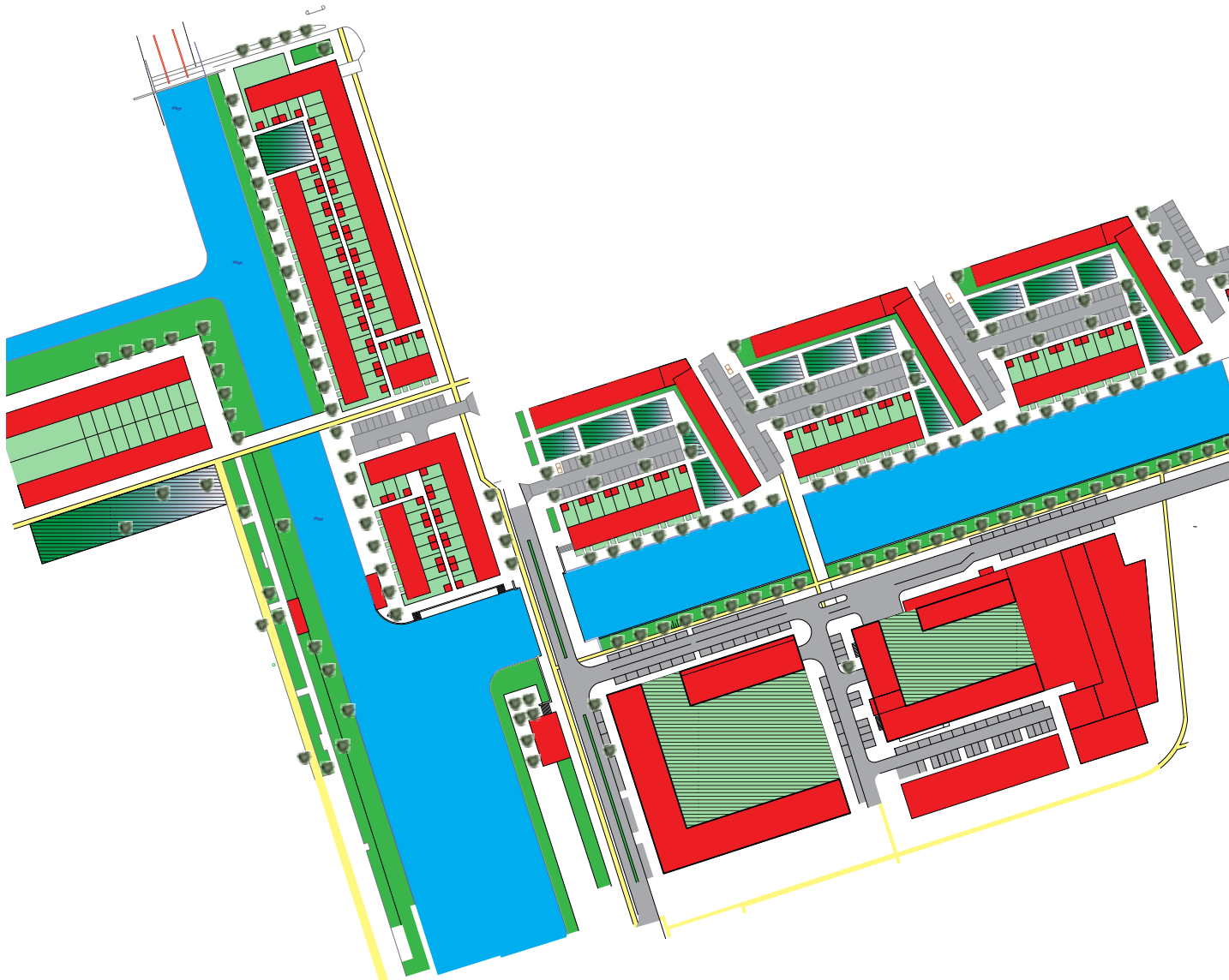
ONTWERP - CENTRUM

De schakel tussen het plein en de regionale schaal. De entree van het plein bij het uitstappen van de HOV-lijn.

ONTWERP - KADE

Noordzijde (zonzijde):

- **harde kade** met strak profiel
- **wandelkade** met zit mogelijkheden (geen toegang voor auto's)
- **woonkade** met kleine voortuinen (verfraaiing, toevoeging eigen identiteit en afstand creëren tussen woning en wandelkade)

Zuidzijde (schaduwzijde):

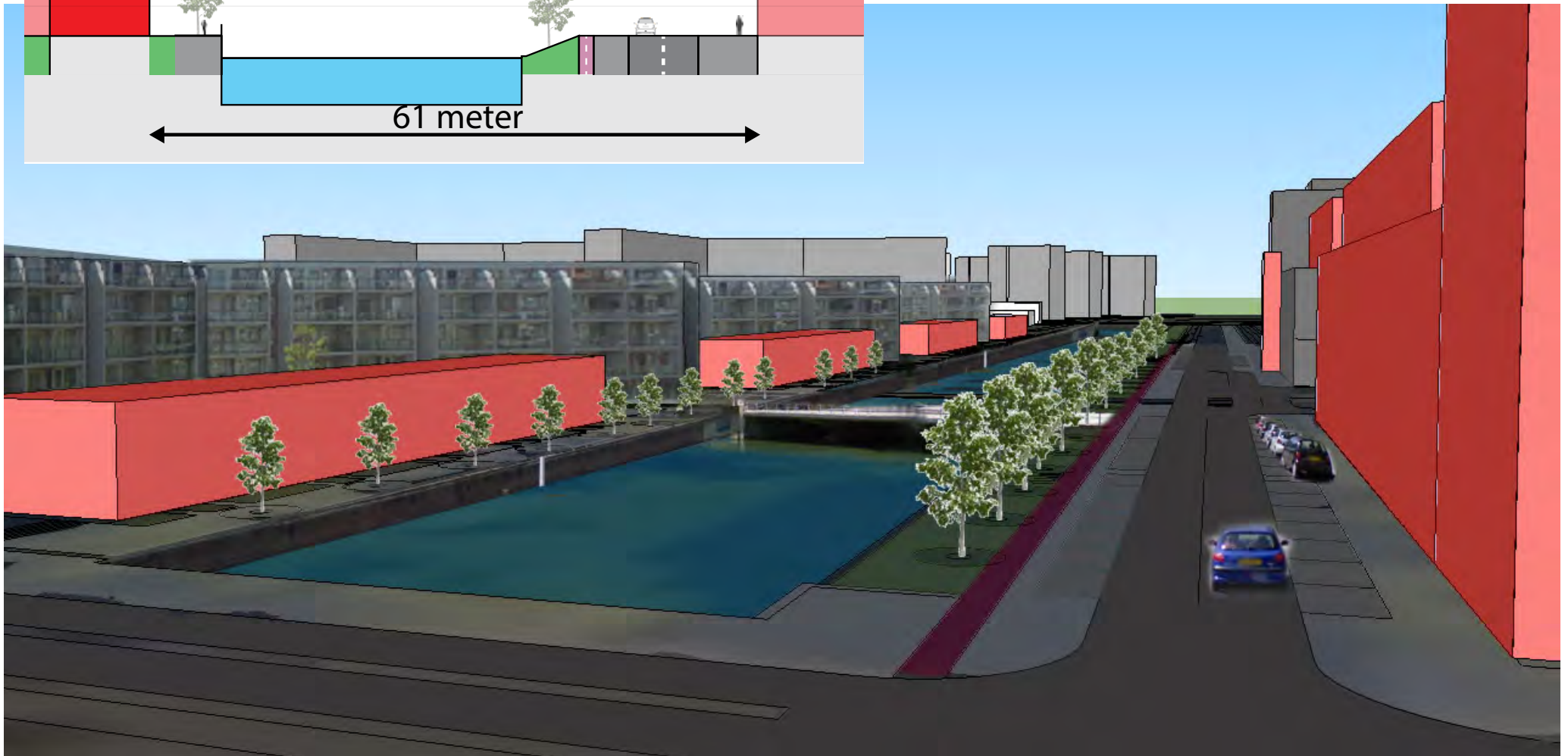
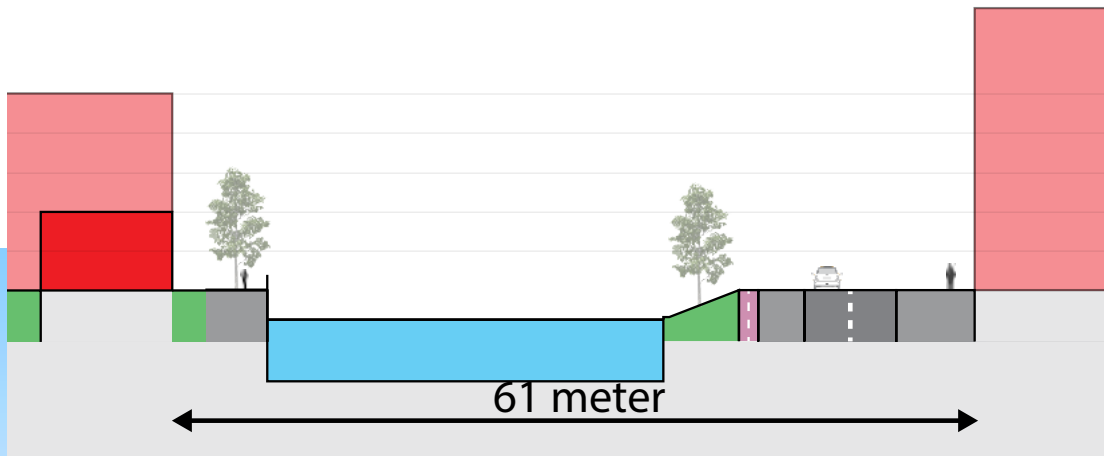
- **zachte groene kade** (aflopend naar het water)
- **infrastructuur zijde** (doorgaande weg)
- geen woningen op maaiveldniveau.
- op maaiveldniveau voorzieningen/ andere functies dan wonen
- achterkant plein

Aan beide kanten een bomenrij welke de richting van de infrastructuur (kade, kanaal en autoweg) meer accent geeft. Aan de noordzijde werkende als toegevoegd element voor de woonfunctie. Aan de zuidzijde werkt de bomenrij mede als buffer tussen het verkeer en de woonkade aan de noordzijde.

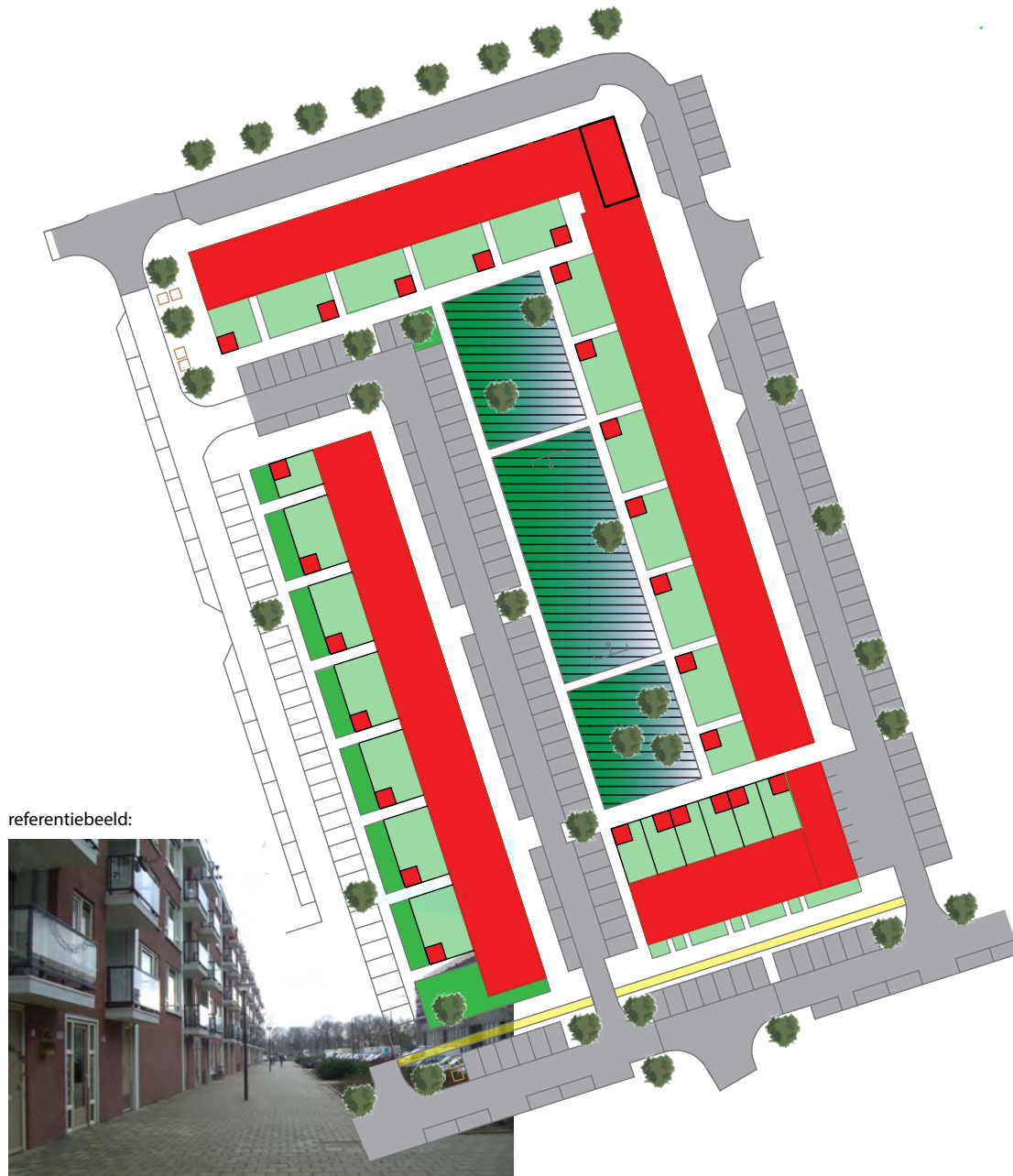
Kade werkt als natuurlijke grens tussen het centrumgebied en het woongebied behoud.

ONTWERP - KADE

De kade vormt de schakel tussen het centrumgebied en het woongebied.

ONTWERP - HOF

Interventies komen samen in het hof

- nieuwbouw, volbouwen loze ruimte en samentrekken woningen
- behoud van een aantal garages
- toevoeging van kleine commerciële ruimtes (2X75m² en 3X 61m²)

Doel: variatie in woningaanbod (eengezinswoningen, maisonnettes en appartementen) en vergroten gemiddelde woningoppervlak

- éénrichtingsverkeer en meer ruimte voor parkeren.

Doel: voorrang aan langzaamverkeer. Meer ruimte voor parkeren is gewenst (Lakenman, 2007)

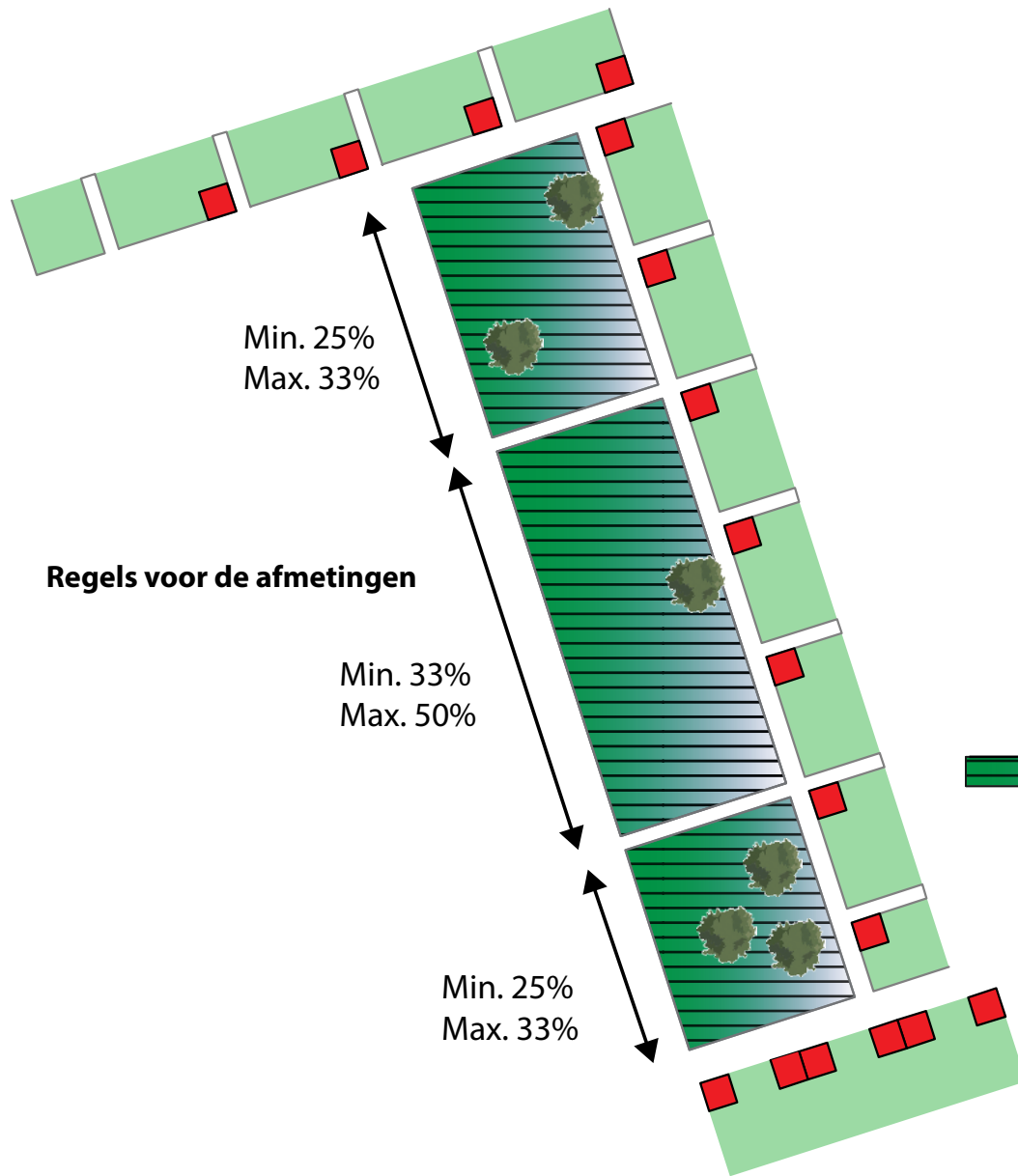

- categorieën groen aanbrengen
- combinatie groenopgave en waterberging
- duidelijke scheiding openbaar groen en prive groen

Doel: structuur aanbrengen in het groen

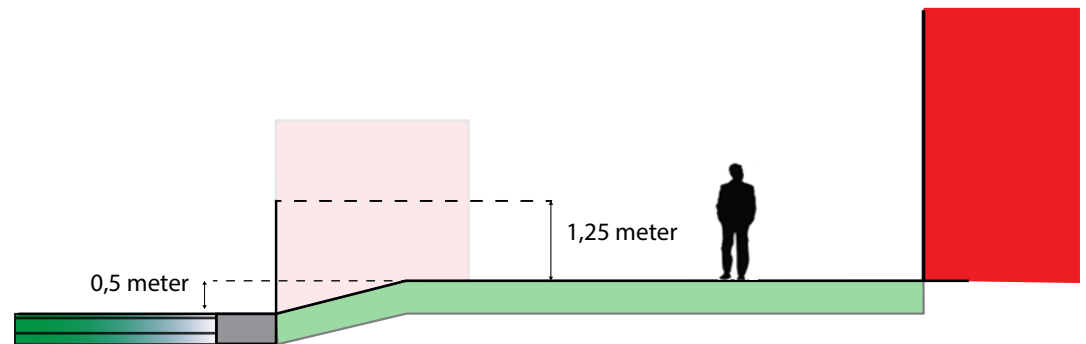
ONTWERP - HOF

Hof - groenstructuur

Elk hof heeft een schakeling van 3 groenvelden

Voor deze groenvelden geldt dat deze gecombineerd worden met een waterbergingsopgave. Categorie 2, 3 en 4 worden hier toegepast en moeten elk minimaal 1 voorkomen.

Openbaar groen verdiept aanleggen zodat het kan werken als waterberging.

Dubbelgebruik van de ruimte.

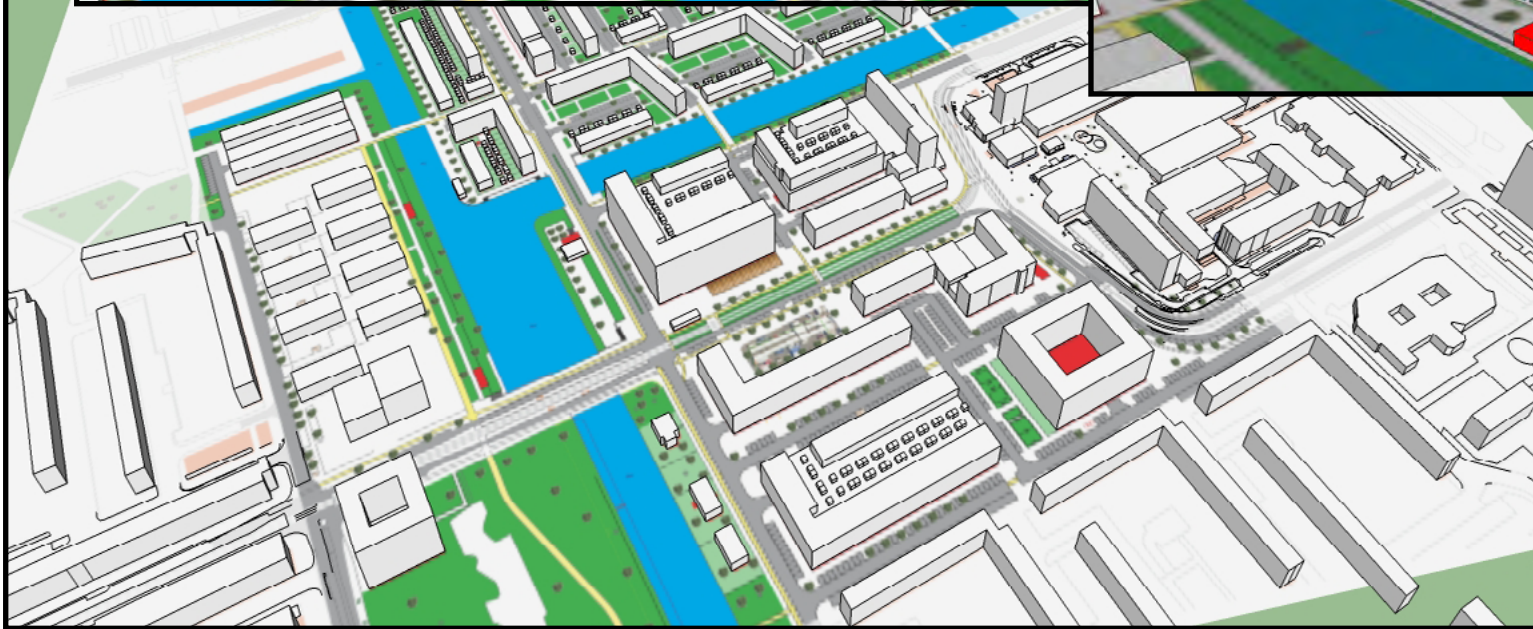
ONTWERP - HOF

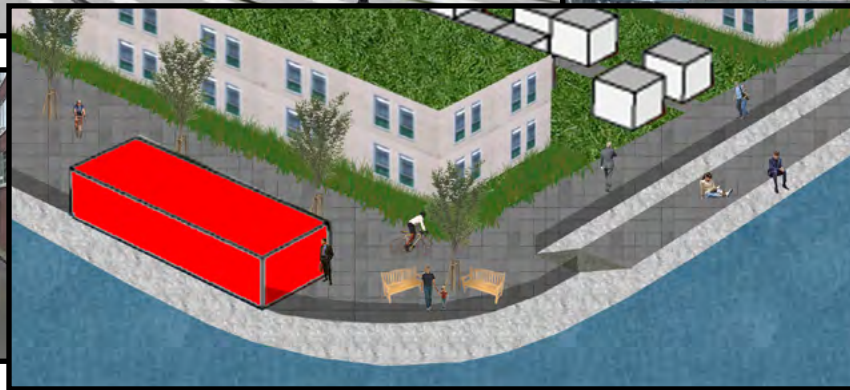
Met het concept behoud is getracht zo veel mogelijk van het modernisme te behouden, dit heeft voornamelijk betrekking tot het concept wonen binnen het modernisme. Het ontwerp is generiek toepasbaar, dat wil zeggen dat de interventies toepasbaar zijn in vergelijkbare situaties. Vergelijkbare situatie zijn hofjes met dezelfde stempel/bebouwingsstructuur.

ONTWERP - IMPRESSIES

ONTWERP - IMPRESSIES

CONCLUSIE

CONCLUSIE

- Het masterplan laat zien dat HOV ingezet kan worden als drager voor stedelijke ontwikkeling en stedelijke vernieuwing.
- Het ontwerp voor het centrumgebied laat zien dat het centrum van Amsterdam Nieuw West ruimte biedt voor meer programma en mogelijk kan werken als regionaal centrum.
- Het ontwerp voor het woongebied laat zien dat met de keuze voor behoud een gevarieerde woonomgeving kan worden gemaakt binnen de kaders van het modernisme. Tevens is het ontwerp gedeeltelijk generiek en kan het toegepast worden in andere gebieden.

CONCLUSIE

Het masterplan en het ontwerp maken het gebied en de stedelijke vernieuwing bereikbaar. Met dit ontwerp zijn we dus:

OP WEG NAAR BEREIKBARE STEDELIJKE VERNIEUWING!

EIND

VRAGEN?

